

Udruženje geografa
u Bosni i Hercegovini

GEOuBiH

Prof. dr.sc. Muriz Spahić

REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE U SVJETLU INTEGRACIJE U EVROPSKU UNIJU

UVOD

- ❖ Pristupanje Bosne u Hercegovine EU zahtijeva, pored ostalog, njenu teritorijalnu reorganizaciju prema kriterijumima (EU) čiji je sistem 1980. godine razvio Europski ured za statistiku u Luksemburgu, sa ciljem upoređivanja i potpomaganja njihovog razvoja.
- ❖ Ovo je ujedno predmet Tribine, koja će razmotriti nekoliko aspekata i to: regija/region; principi i metode geografske regionalizacije; geografske regionalizacije Bosne i Hercegovine; Dejtonske regionalizacije Bosne i Hercegovine i implikacije na njen geografski razvoj; Evropske regije - principi i kriterijumi NUTS regija; Regije Bosne i Hercegovine u svjetlu principa i kriterijuma Evropske Unije.

1. REGIJA / REGION – pojam

- ❖ **Regija i region** upotbljavaju se sinonimski, mada se region odnosi predionu cjelinu, pretežno sa akcentom na ekonomski značaj, dok **regija** ima kompleksno ili geografsko značenje.
- ❖ **Regija** (*lat. regio - onis*) kraj, predio, cjelina, područje, okolina, zemlja, pokrajina, oblast, okrug, okolina mjesta; odnosi se na predionu cjelinu koja horološki pripada geoprostoru.
- ❖ Pojm regije nekada ima opće značenje, pa se onda pojašnjava pridjevom npr.: geografska, klimatska, ekonomska, medicinska, politička i itd.

1.1. REGIJA - pojam i model

- ❖ **Regija** – teritorij/područje bilo koje veličine, **homogeno** u smislu odabranih kriterija (James);
- ❖ **Regija** je srž društveno-geografskog istraživanja (Pred) i osnovni princip uređenja teritorija (Juillard);
- ❖ **Regija** je sredstvo u istraživanju horološkog kontinuma u geografiji, isto što je **period** sredstvo u istraživanju kontinuma vremena u historiji (Edwards).

1.2. REGIJE – tipovi

- ❖ **Regije se dijele na:**
- ✓ **jednostavne regije** (prema jednom geografskom indikacionom faktoru, npr. kotlinska, industrijska...);
- ✓ **slotene regije** (dva ili više vodećih indikacionih faktora, npr. Sarajevsko-zenička; rudarstvo, industrija, poljoprivreda itd.);
- ✓ **kompleksne ili sistemske geografske regije** (određene istovremenom uzajamnosti prirodnogeografskih i društvenogeografskih faktora, npr. regija sjeverna Bosne);
- ***Homogene regije*** (visok nivo jedinstva)

1.3. REGIJA - podjela

- ❖ **S obzirom na sadržaj prostora i vodeće elemente, pojava i procesa u njemu regije se dijele na:**
- **Fizionomske, homogene, uniformne i formalne;**
- **Nodalne, funkcionalne, nodalno-funcionalne i polarizovane.**

2. REGIONALNI PRISTUP

- ❖ **Regionalni pristup** je geografski pravac koji se bazira podjelom prostora na odgovarajuće cjeline, zasnovan na preovlađujućim geografskim klasterima. Oni su određeni:
 - Geografskim parametrima, faktorima, procesima i pojavama;
 - Sadržajem i strukturom geoprostora;
 - Identičnim ili sličnim geografskim indikatorima;
 - Evidentnim geografskim parametrima koji definišu razlike među susjednimi regijama.

2.1. REGIONALIZACIJA

- ❖ **Regionalizacija** - postupak prepoznavanja i izdvajanja regija (predionih cjelina) prema zadatim kriterijima.
- ❖ Oslanja se na geografska proučavanja i neposredna istraživanja, koja se mogu svrstati u tri načela i etape i to:
 - Programska;
 - Dijagnostička;
 - Prognostička.

2.2. REGIONALIZACIJA - postupak

- ❖ **Programska istraživanja** – postupak regionalizacije baziran na odabiru varijabli ili identifikacionih faktora a podrazumijeva:
 - Prikupljanje podataka i informacija o geografskim činjenicama koje definišu regiju;
 - Analizi fizičkogeografskih i društvenogeografskih komponenata u cilju definisanja tipova regija i njihove samoodrživosti;
 - Otkriva tipične geografske elemente i faktore koji datu regiju razlikuje od susjednih;

2.3. REGIONALIZACIJA - postupak

- ❖ **Dijagnostička i prognostička istraživanja u regionalizaciji podrazumijevaju:**
 - Kartiranje vodećeg komponentnog sadržaja – prostorna atribucija;
 - Formiranje cjelina određenog raspona vrijednosti komponentnog sadržaja; prostorno slaganje homogenih oleata – regionalni rang;
 - Dijagnostička i prognostička analiza **samoodrživosti** izdvojene predione cjeline.

3. KONCEPTI REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

- ❖ **Fizičkogeografski koncepti regionalizacija:**
 - Prirdnogeografski (komponentni)
 - Kompleksni fizionomski (pejzažno-landšaftni),
- ❖ **Ekonomskogeografski koncepti regionalizacija:**
 - homogeni ekonomski,
 - ekonomsko planiranje,
 - proizvodno-teritorijalni,
 - Funkcionalni,
- ❖ **Politički koncepti regionalizacija:**
 - historijske regije
 - administrativne regije

4. DEJTONSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE I IMPLIKACIJE NA NJEN GEOGRAFSKI RAZVOJ

- ❖ Bosna u Hercegovina je umreženi državni teritorij entiteskim i kantonalnim diobnim linijama.
- ❖ Dejtonska i wašintonska dioba Bosne i Hercegovine, prema političko-ratnim, nametnutim i geografski neutemeljenim šavovima, implikantno razara geografske regionalizacije i njen regionalni razvoj;
- ❖ Implikacije su evidentne. One su prisutne čak u geografskim edukacijama; nacionalne geografije čiji sadržajni koncept ima i regionalni dio koji se može izučavati samo po fizionomskim i kompleksnim regijama.

4.1. GEOGRAFSKA I DEJTONSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

- ❖ Da bi smo to pokazali poslužili smo se uporednim analizama ranijih regionalizacija Bosne i Hercegovine Hercegovina zasnovanih na vodećim kriterijumima izdvajanja.
- ❖ Na istoj regionalnoj podjeli Bosne i Hercegovine preklopljene su dejtonske i wašingtonske podjele da bi se shvatila suština nelogičke regionalizacije.
- ❖ Primjetno je da sve ranije regionalne podjele prate fizinomsku odrednicu kroz Bosnu i Hercegovinu – Dinarskih direktrisa, a nova dejtonска podjela je upravna meridijanska na fisionomske regije.

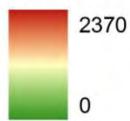
4.2. OSNOVNI INDIKACIONI ELEMENTI GEOGRAFSKE REGIONALIZACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

- ❖ Osnovni indikacioni elementi geografske regionalizacije su:
 - ✓ Reljefni (morfografsko – orografski)
 - ✓ Hidroografski (potamološki)
 - ✓ Demogeografski (nodalni)
 - ✓ Infrastrukturni (saobraćajni)

MORFOGRAFSKA SKICA BOSNE I HERCEGOVINE

MORFOLOGIJA

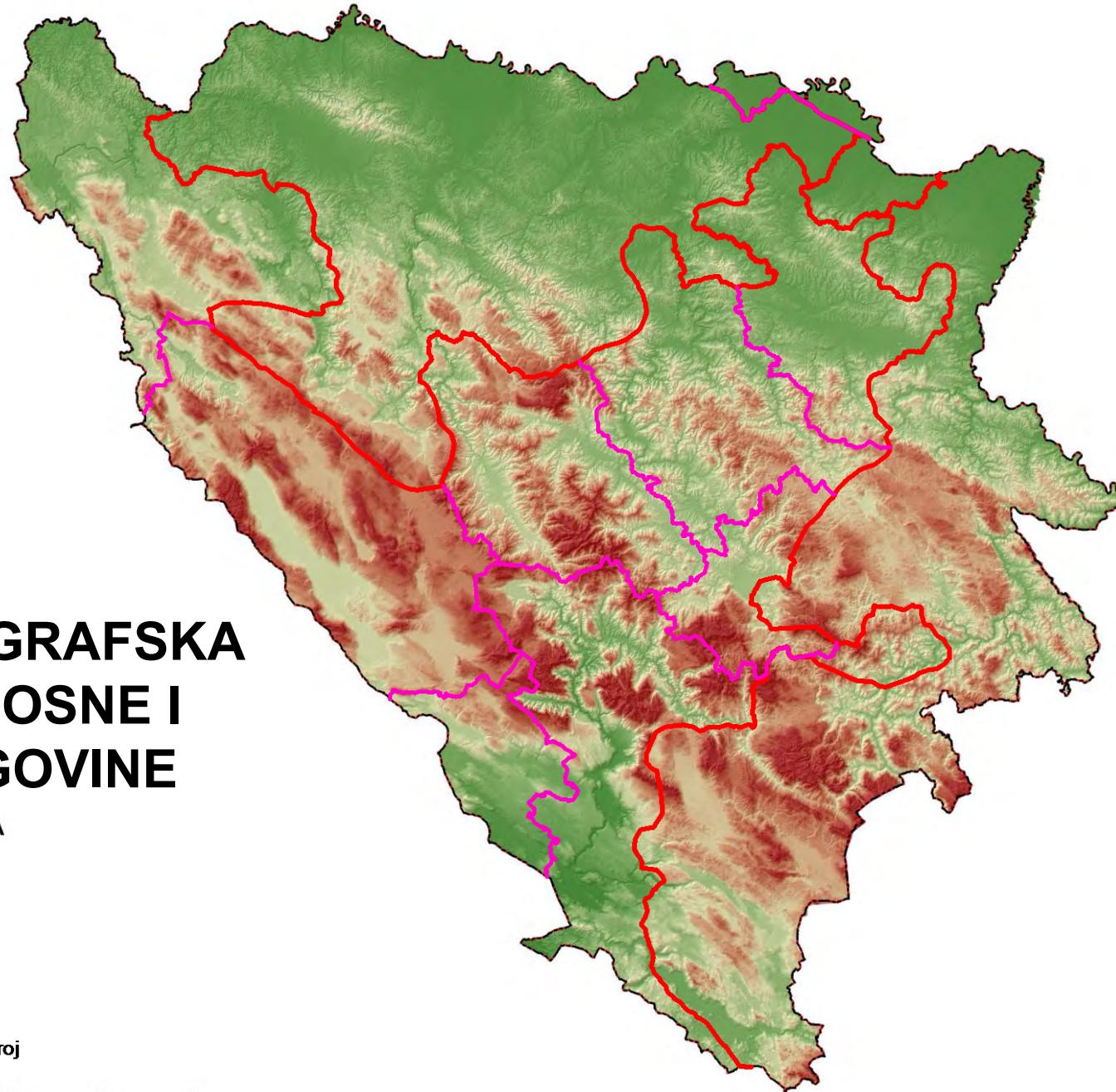
Visina

— BH_Adm_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

HIDROGRAFSKI SISTEMI I SLIVOVI BOSNE I HERCEGOVINE

HIDROGRAFSKA MREŽA

Rang

- Velika rijeka
- Rijeka

BH_SLIVOVI

Podslivovi

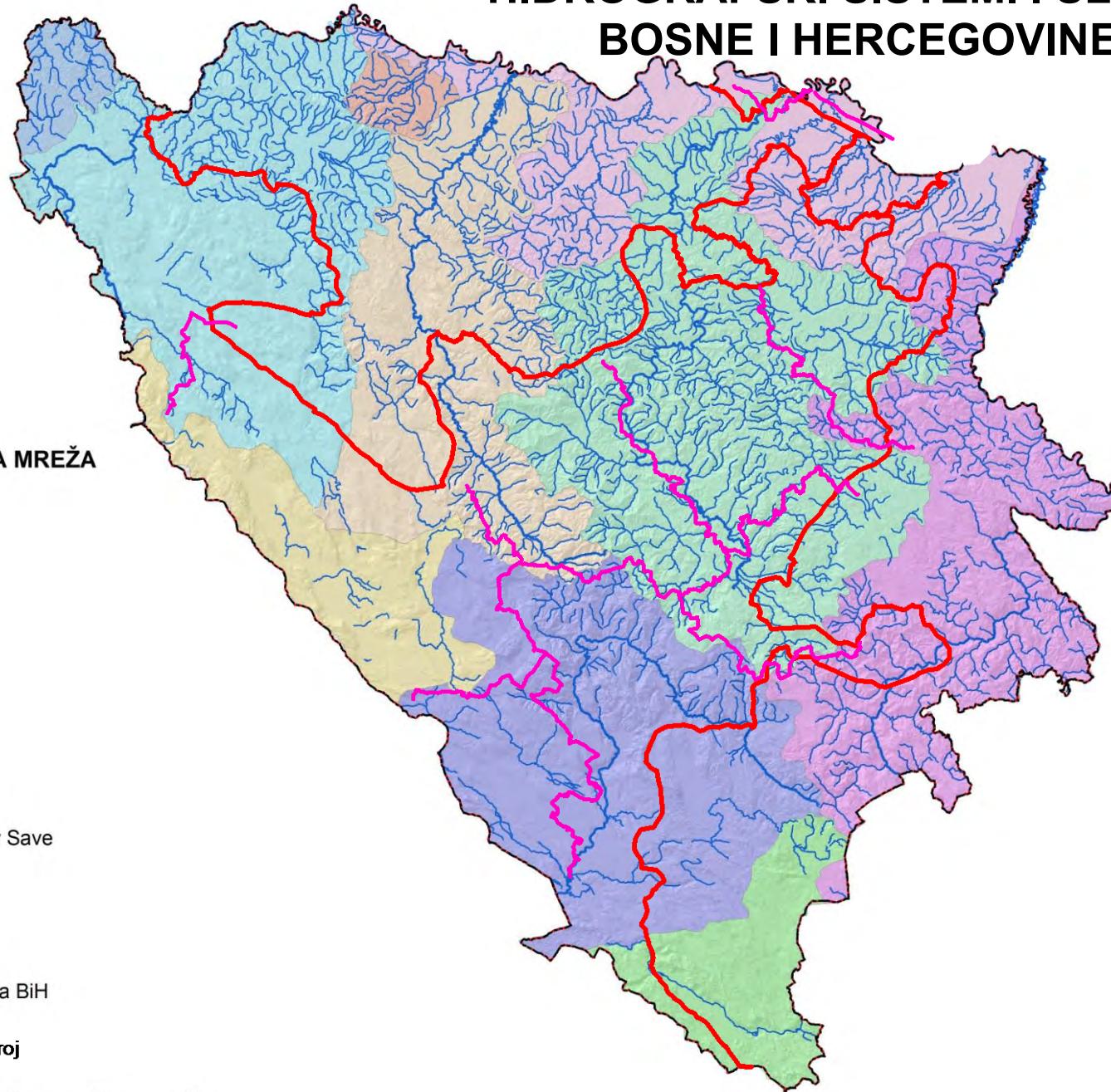
- Bosna
- Drina
- Jablanica
- Korana/Glina
- Krka-Cetina
- Neposredni sлив Save
- Neretva
- Trebišnjica
- Una
- Vrbas

— Državna granica BiH

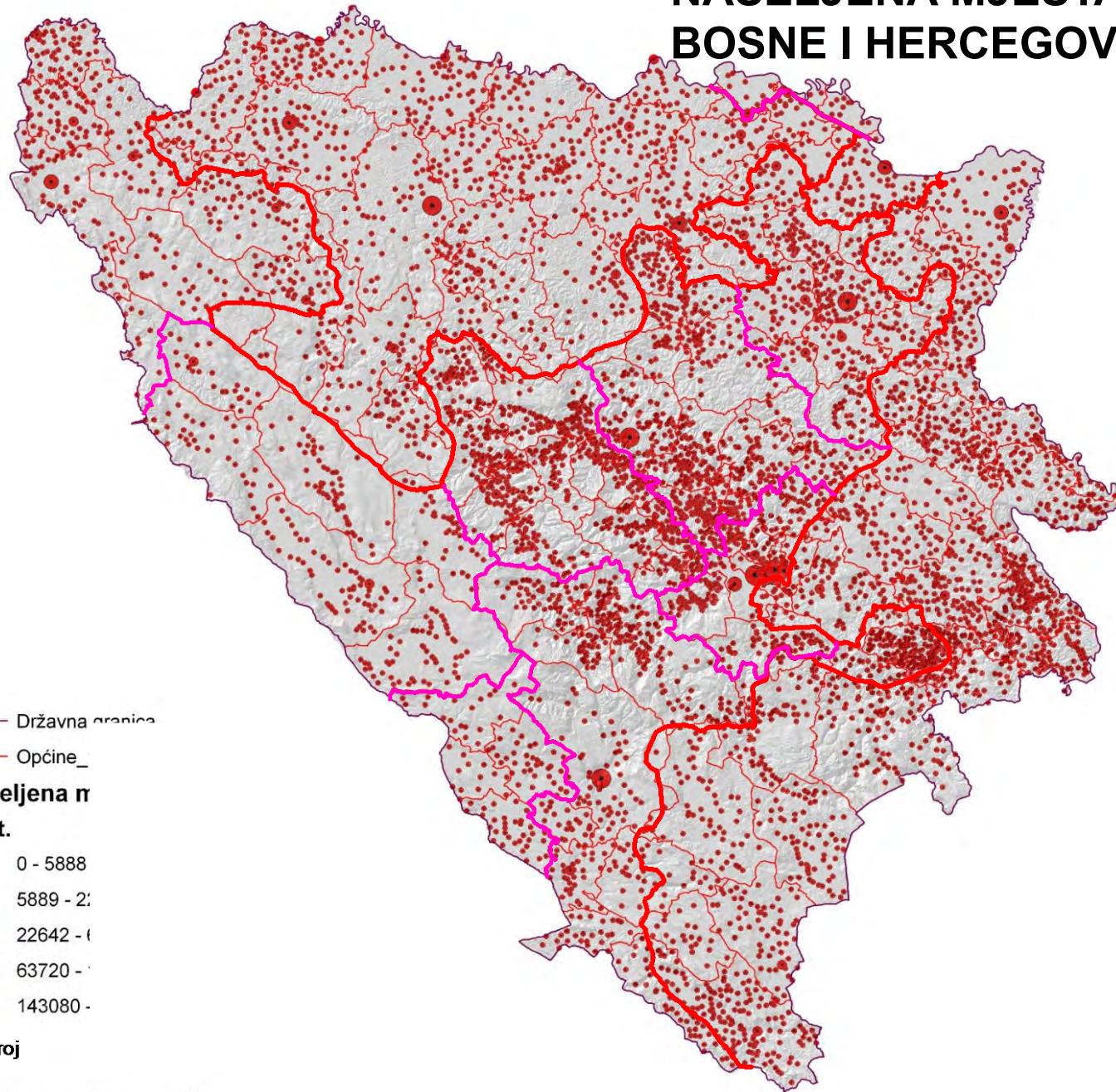
— BH_Adm_ustroj

— Kantoni

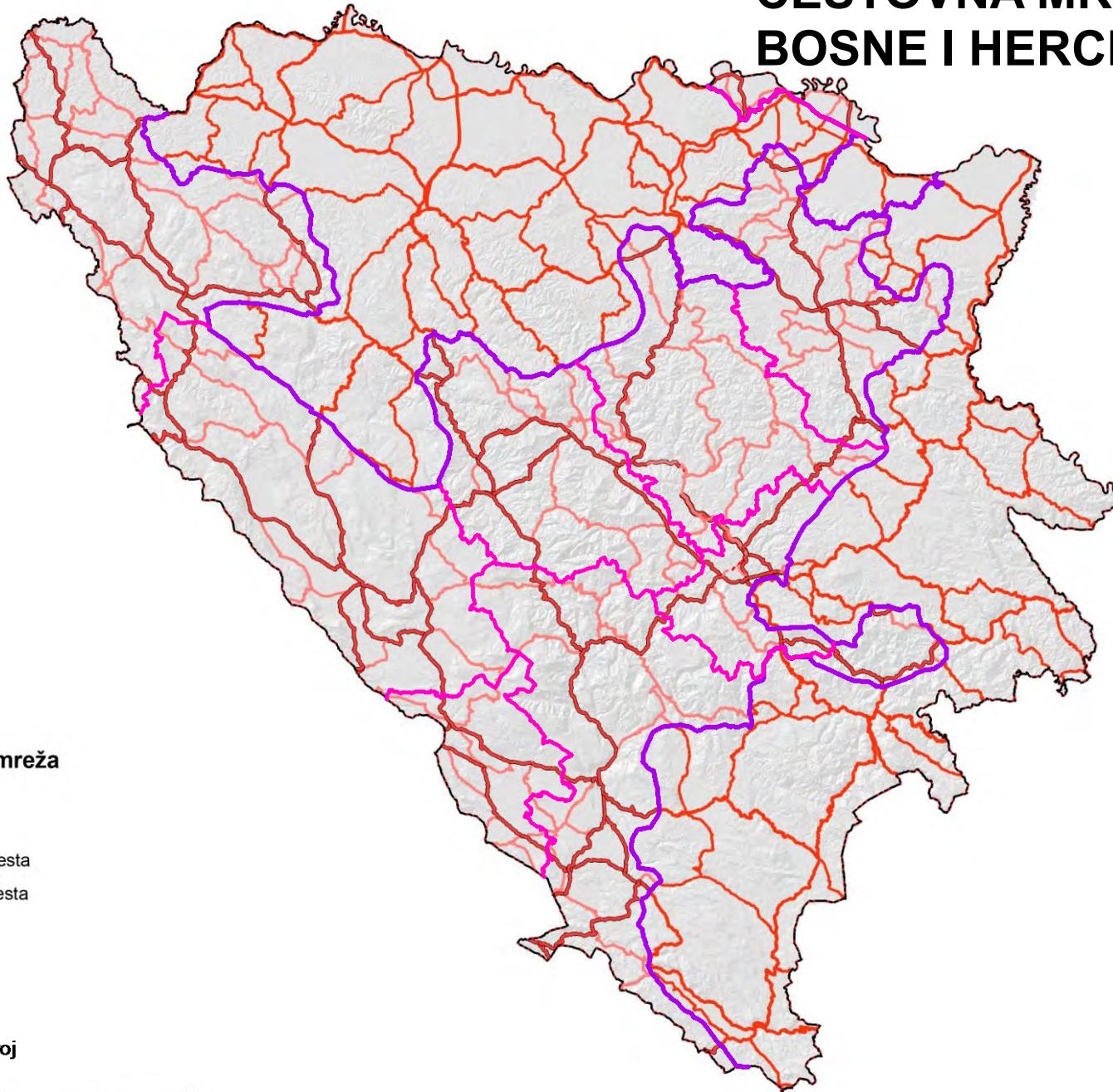
0 0 12,5 12,5 25 50 50 75 75 100 100 km

NASELJENA MJESTA BOSNE I HERCEGOVINE, 1991.

CESTOVNA MREŽA BOSNE I HERCEGOVINE

BiH_Cestovna mreža

Kategorija

- autocesta
- Magistralna cesta
- Regionalna cesta
- Spoj
- u izgradnji

BH_Adm_ustroj

Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

PREDDEJTOSKE REGIONALIZACIJE

BOSNE I HERCEGOVINE

PRIRODNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA

- R.Marek, 1930., A.Melik, 1949., K.Kayser, 1951., N.Pouds, 1953.,
R.Petrović, 1957.

HOMOGENA GEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA

- A. Melik, 1949., S.Valkenburgu i Heldu, 1952.

ANTROPOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA

- N. Krebs, 1934., Grupa autora, 1976.,

FUNKCIONALNA REGIONALIZACIJA

- J. Roglić, 1955.

PRIVREDNO-GEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA

- T. Kanaet, 1954., Grupa autora, 1970.

POLJOPRIVREDNA REGIONALIZACIJA

- Grupa autora, 1954.

EKONOMSKOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA

- C.Malovrh, 1959., Grupa autora, 1992.,

FIZIONOMSKA REGIONALIZACIJA

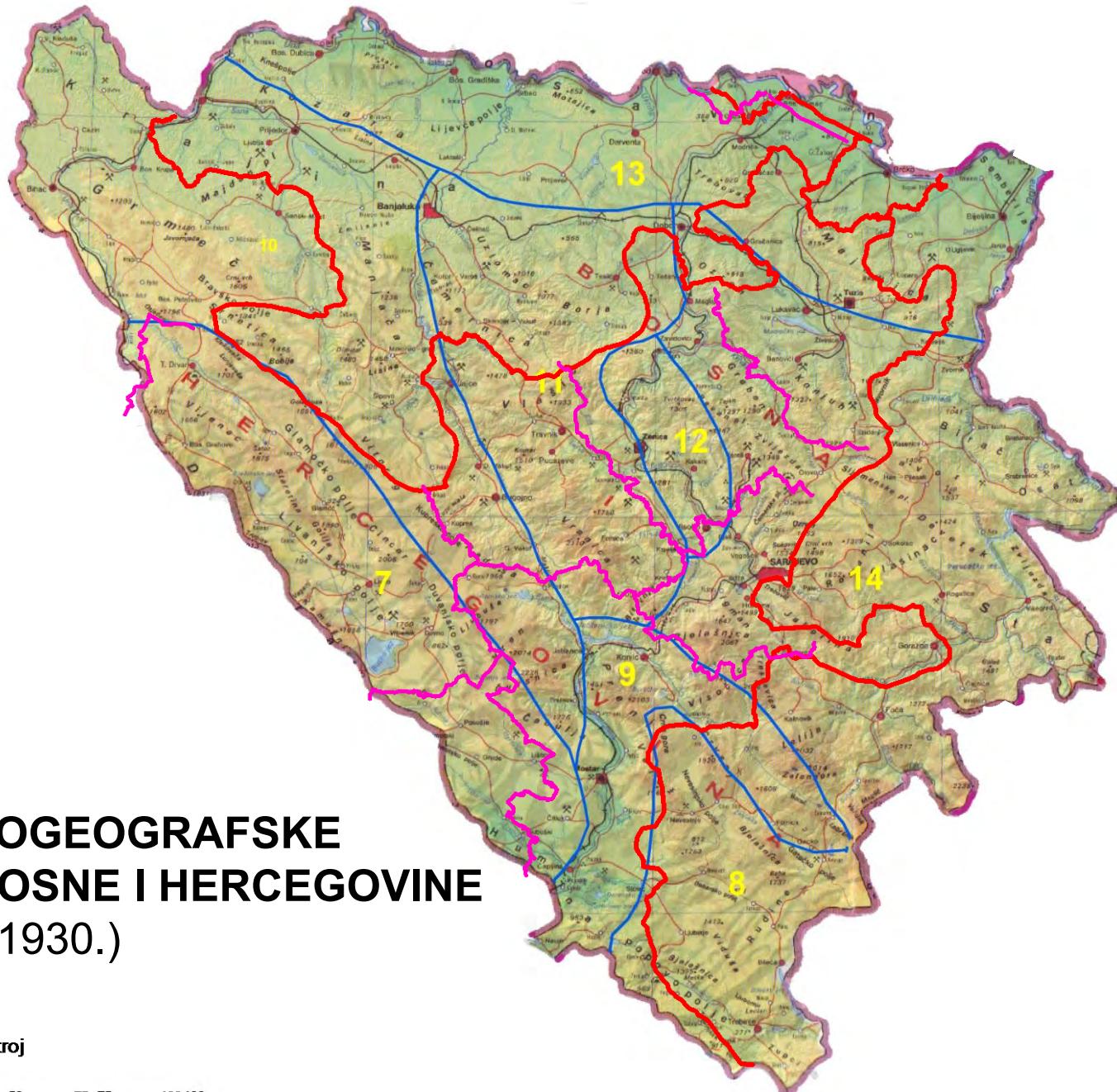
S.Ilešić, 1961., S.Smlatić, 1982.

NODALNO-FUNKCIONALNA (EKONOMSKO-FUNKCIJSKA) REGIONALIZACIJA

- S.Ilešić, 1961., K.Papić, 1977.

KOMPLEKSNA GEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA

- J.Marković, 1980.

PRIRODNOGEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (R.Marek, 1930.)

Marek

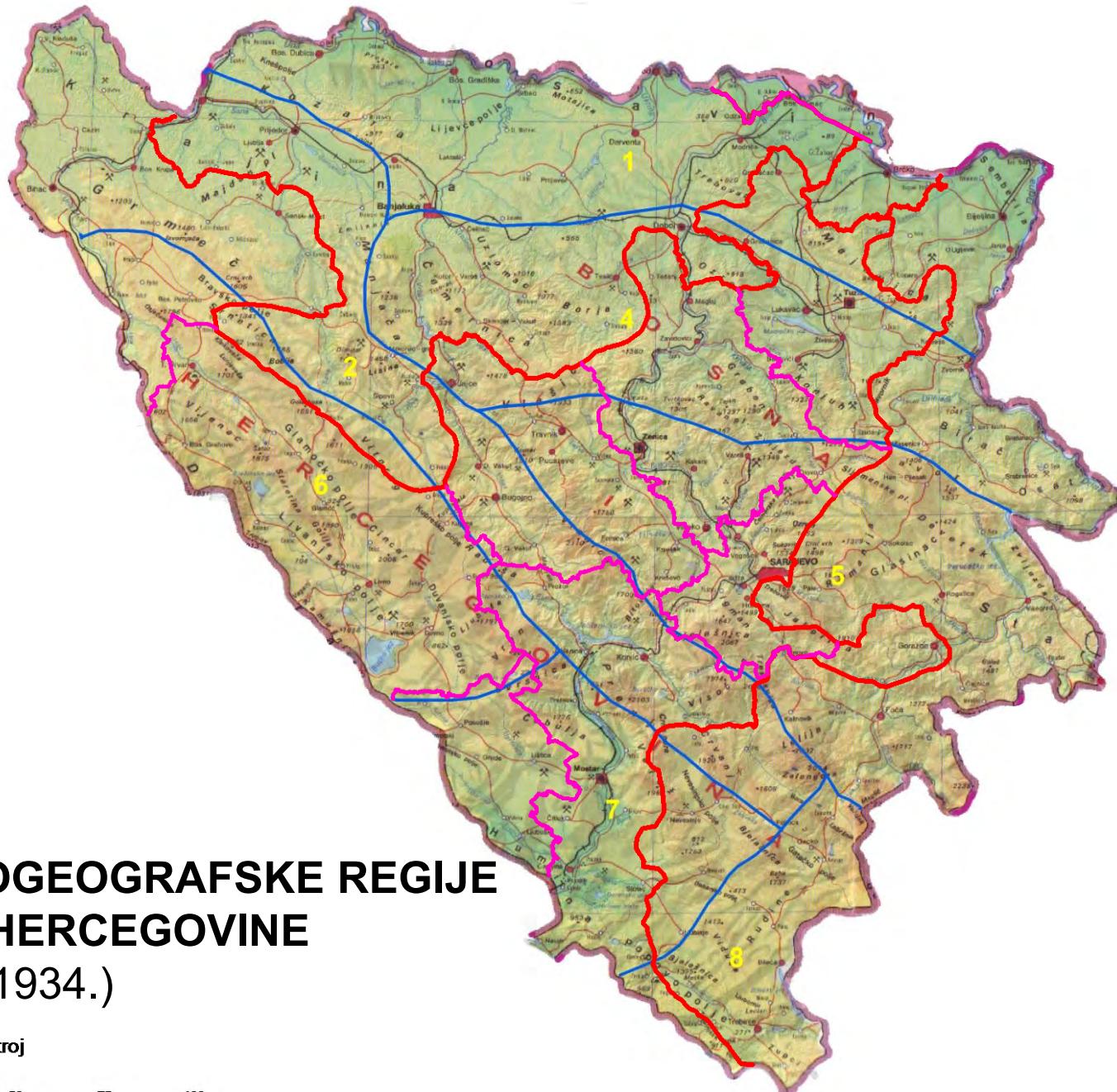
BH_Adm_ustroj

Kantoni

0 0 12,5 12,5 25 50 50 75 75 100 100 km

PRIRODNOGEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (R.Marek, 1930.)

- ❖ Uvažene granice između pojedinih “istorijskih pokrajina”, uz uvažavanje prirodnogeografskih odlika i regije su:
 - Sjeverna i sjeveroistočna Bosna (13)
 - Zapadnobosanski trijaski ravnjaci(10)
 - Centralna Bosna (11)
 - Sarajevska kotlina (12)
 - Jugoistočna Bosna(14)
 - Dinarske Alpe(7)
 - Dolina Neretve (9)
 - Kraške visoravni južne Hercegovine (8)

**ANTROPOGEOGRAFSKE REGIJE
BOSNE I HERCEGOVINE
(N.Krebs, 1934.)**

BH_Adm_ustroj

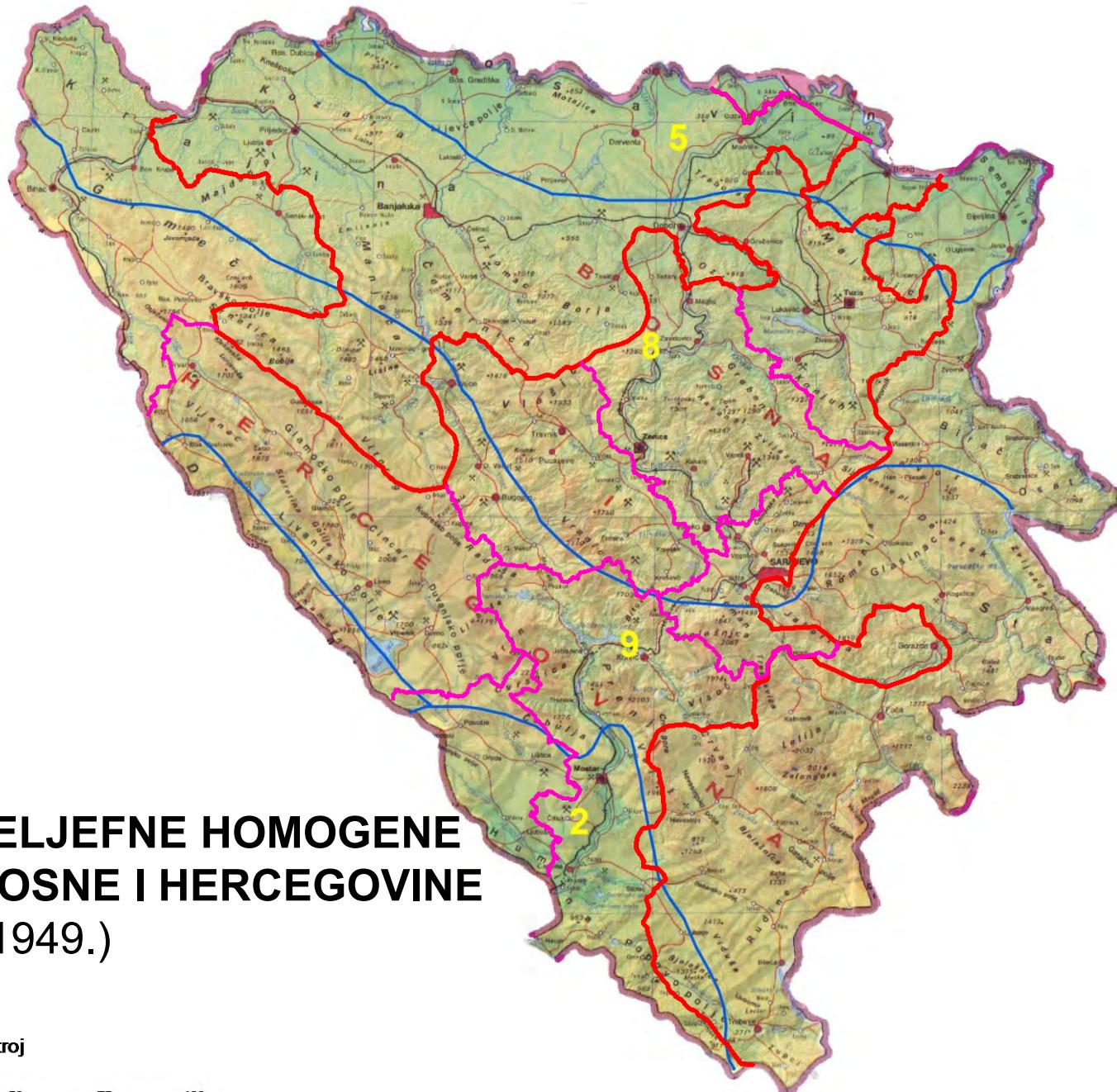
Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

KONCEPTI DRUŠTVENOGEOGRAFSKE REGIONALIZACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

(N. KREBS, 1934.)

- ❖ Regionalna diferencijacija Bone i Hercegovine zasnovana je na antropogeografskim historijskim provincijama (naseljenim prostorima i na njihovom međusobnom položaju) i to:
 1. Posavina
 2. Turska Hrvatska
 3. Sjeverna Bosna
 4. Unutrašnja Bosna
 5. Zapadna Bosna
 6. Hercegovina
 7. Travunija

MAKRORELJEFNE HOMOGENE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (A. Melik, 1949.)

Melik

BH_Admin_ustroj

Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

KONCEPTI PRIRODNOGEOGRAFSKE REGIONALIZACIJE BOSNE I HERCEGOVINE A. MELIK, 1949.

❖ Homogena prirodnogeografska regionalizacija Bosne i Hercegovine

1. Primorski predjeli:

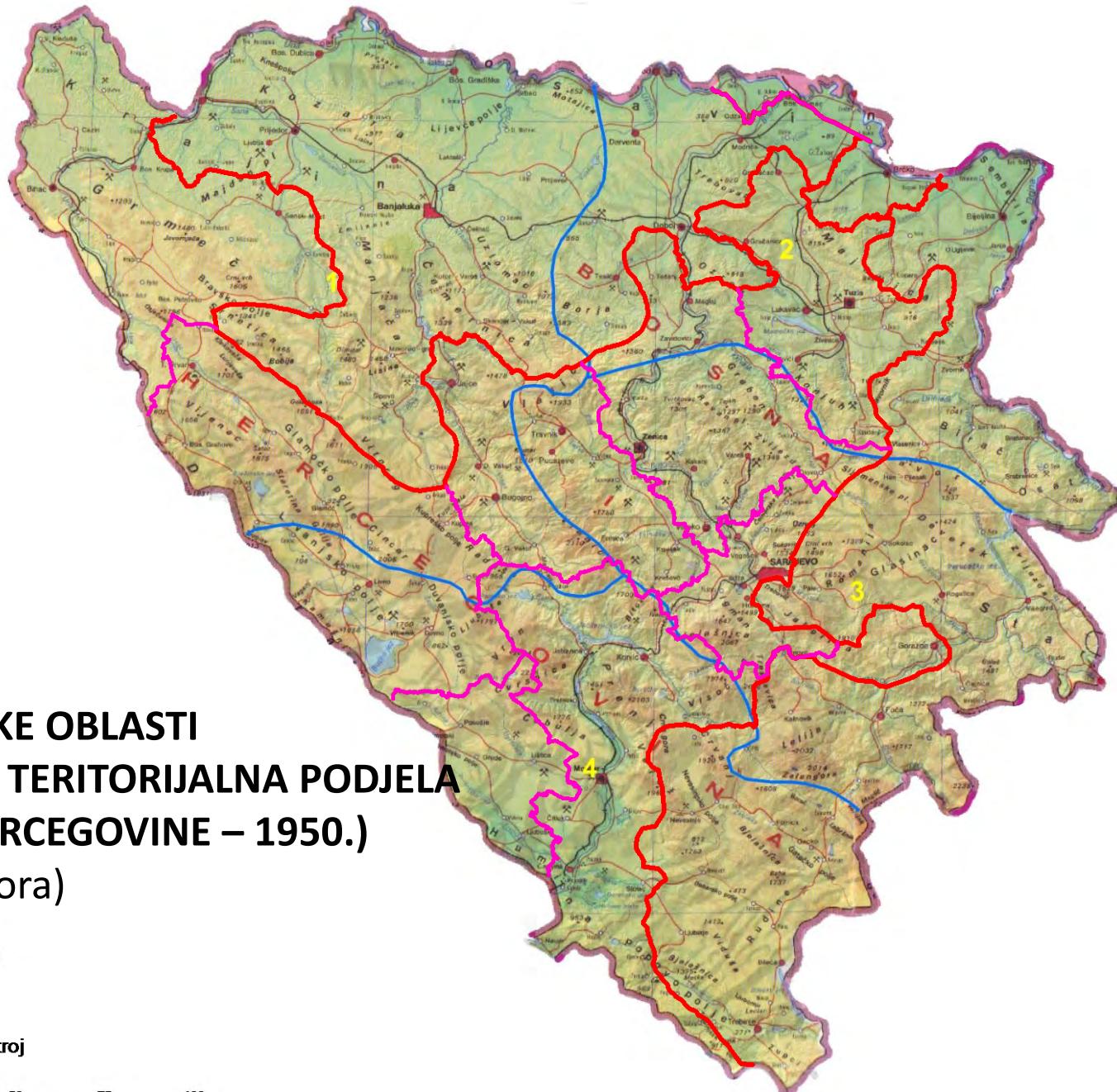
- Otoci i morska obala
- Niska primorska unutrašnjost
- Niska srednja Hercegovina

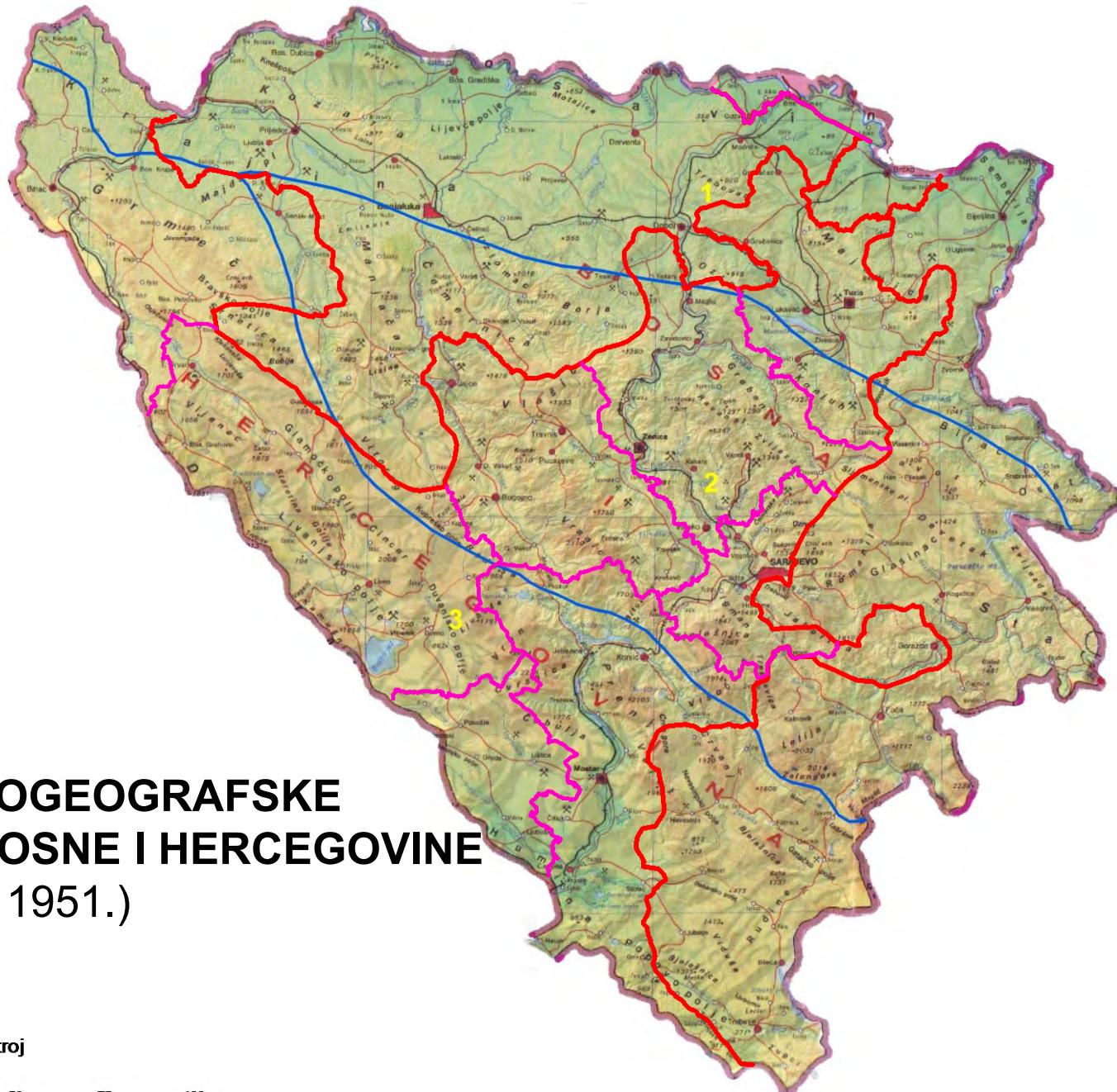
2. Nizinski ili Panonski predjeli:

- Panonski rub brežuljaka i ravnice uz rijeke - Panonsko područje Bosne

3. Planinski predjeli:

- Dinarsko nisko podrđe i sredogorje sa kotlinama - Pobrđa i sredogorje srednje Bosne
- Dinarski pojasi visokotravni s visokim gorjem i visokim kraškim poljima – Velike kraške visoravni južne Bosne i visoke Hercegovine
- Područje visoravni u Zapadnoj Bosni

PRIRODNOGEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (K.Kayser, 1951.)

— Kayser

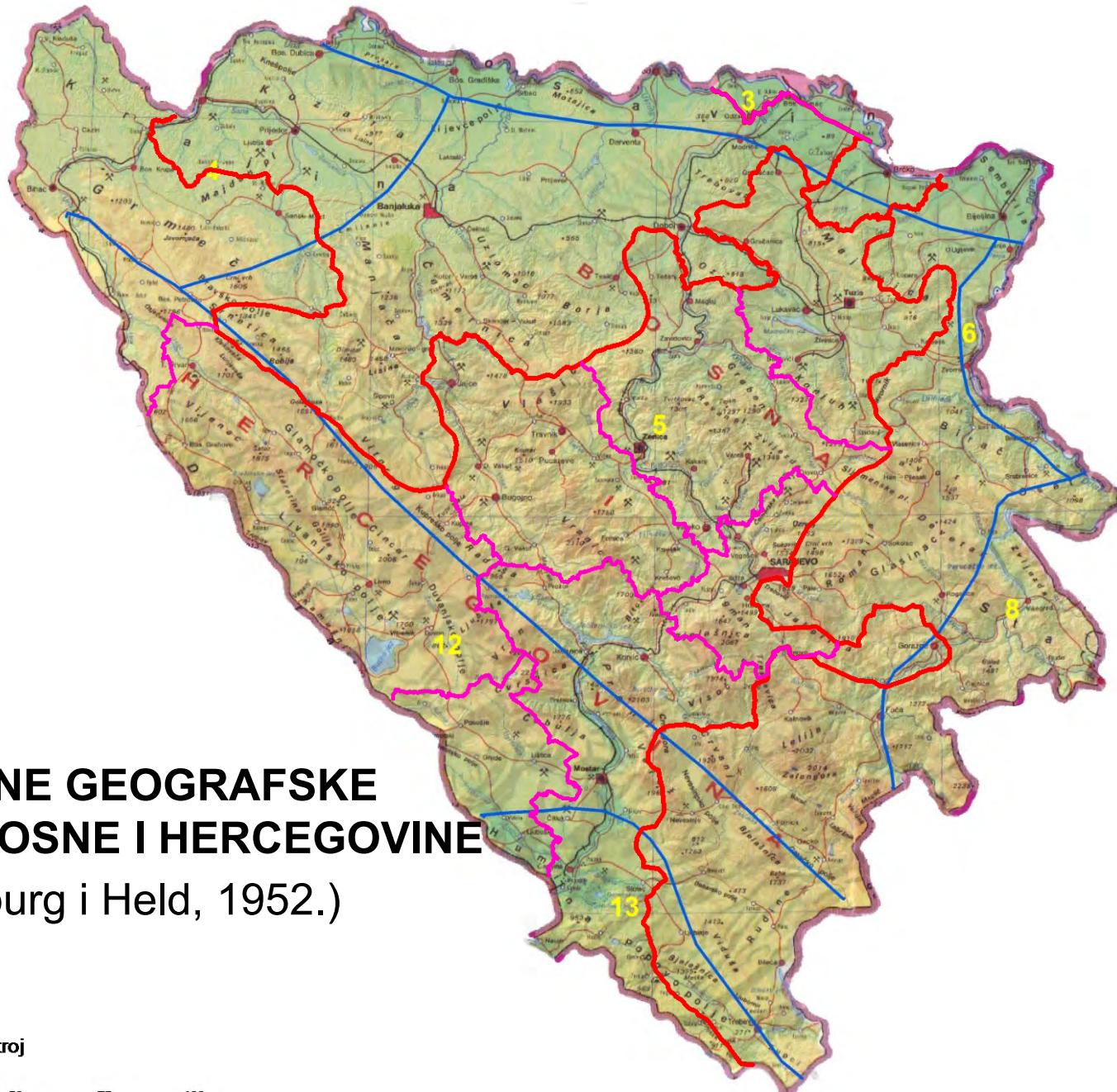
— BH_Adm_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

PRIRODNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (K.KAYSER, 1951.)

- ❖ **K. Kayser**, u svom radu objavljenim 1951. godine prostor Bosne i Hercegovine, koji je pripadao bivšoj Jugoslaviji, dijeljen je na 4 regije i to:
 - Brežuljkasti rejон panonskog oboda
 - Centralna Bosna
 - Pojas kraškog visočja

HOMOGENE GEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE

(S.Valkenburg i Held, 1952.)

— Valkenburg
Valkenburg

— BH_Admin_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

PRIRODNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (S.Valkenburg i C. Held, 1952.)

- ❖ **Bosna i Hercegovina je prema autorima podijeljena prema primarnom principu na:**
- Sjeverozapadni dio koji je pripojen regiji Hrvatskog visočja(4)
- Najveći dio Bosne i Hercegovine pripada središnjoj Bosni (5)
- Prostor Podrinja, osim Semberije, uključen je u dvije regije i to: regiju sjeverozapadne Srbije (6) i Centralno visočje Srbije (8)

PRIRODNOGEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (N.Pouds, 1953.)

— Pounds

— BH_Admin_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

PRIRODNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (N. POUNDS, 1953.)

- ❖ U svom radu pod naslovom « Evropa i Mediteran» objavljenom 1953. godine, **N. Pounds**, leksikografskim stilom dijeli prostor bivše SFRJ na prirodne regije, od kojih tri zapremaju prostor Bosne i Hercegovine i to:
 1. Podunavska ravnica
 2. Centralna Bosna i Hercegovina
 3. Dinarski Alpi.

PRIVREDNOGEOGRAFSKE OBLASTI I PODRUČJA BOSNE I HERCEGOVINE

(T. Kanaet, 1954.)

PRIVREDNOGEGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (T. KANAET, 1954.)

- ❖ Autor je Bosnu i Hercegovinu izdiferencirao na 3 oblasti u primarnoj i 8 područja u sekundarnoj podjeli i to:
 - **Žitorodna privredna oblast:**
 - A. Područje Tuzlanskog basena
 - B. Područje Banja Luke
 - **Planinska stočarska oblast :**
 - 1. Centralno privredno područje,
 - 2. Privredno područje Istočne Bosne,
 - 3. Područje planina Zapadne Bosne,
 - 4. Područje Bihaćke Krajine,
 - 5. Područje kraških polja Zapadne Bosne,
 - 6. Područje planinskih pašnjaka,
 - 7. Područje gornje Hercegovine
 - **Oblast južnih kultura**

POLJOPRIVREDNI REJONI BOSNE I HERCEGOVINE (Grupa autora, 1954.)

— Poljopr_rejoni

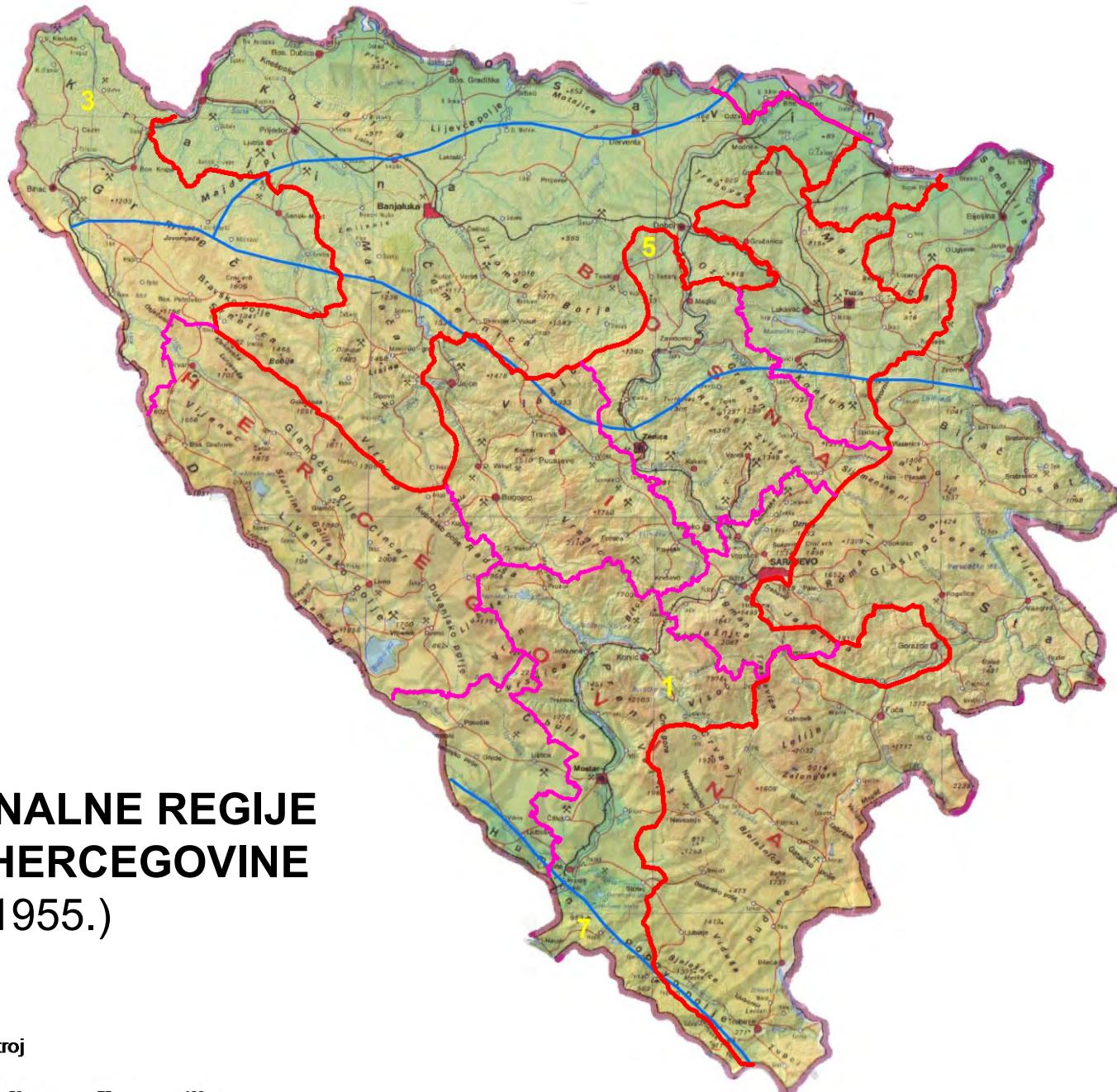
— BH_Adm_ustroj

0 12,5 25 50 75 100 km

POLJOPRIVREDNI REJONI BOSNE I HERCEGOVINE (GRUPA AUTORA, 1954.)

❖ Savezni zavod za privredno planiranje je, u sklopu orijentacionog perspektivnog programa unapređenja poljoprivrede, izvršio je podjelu bivše FNRJ na sljedeće rejone:

- Žitorodni (ravnički)
- Voćarsko-vinogradarski
- Stočarski (brežuljkasti)
- Pašnjačko-stočarski (planinski)
- Reon jadranskih kultura (mediteranski)

**FUNKCIONALNE REGIJE
BOSNE I HERCEGOVINE
(J.Roglić, 1955.)**

BH_Admin_ustroj

Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

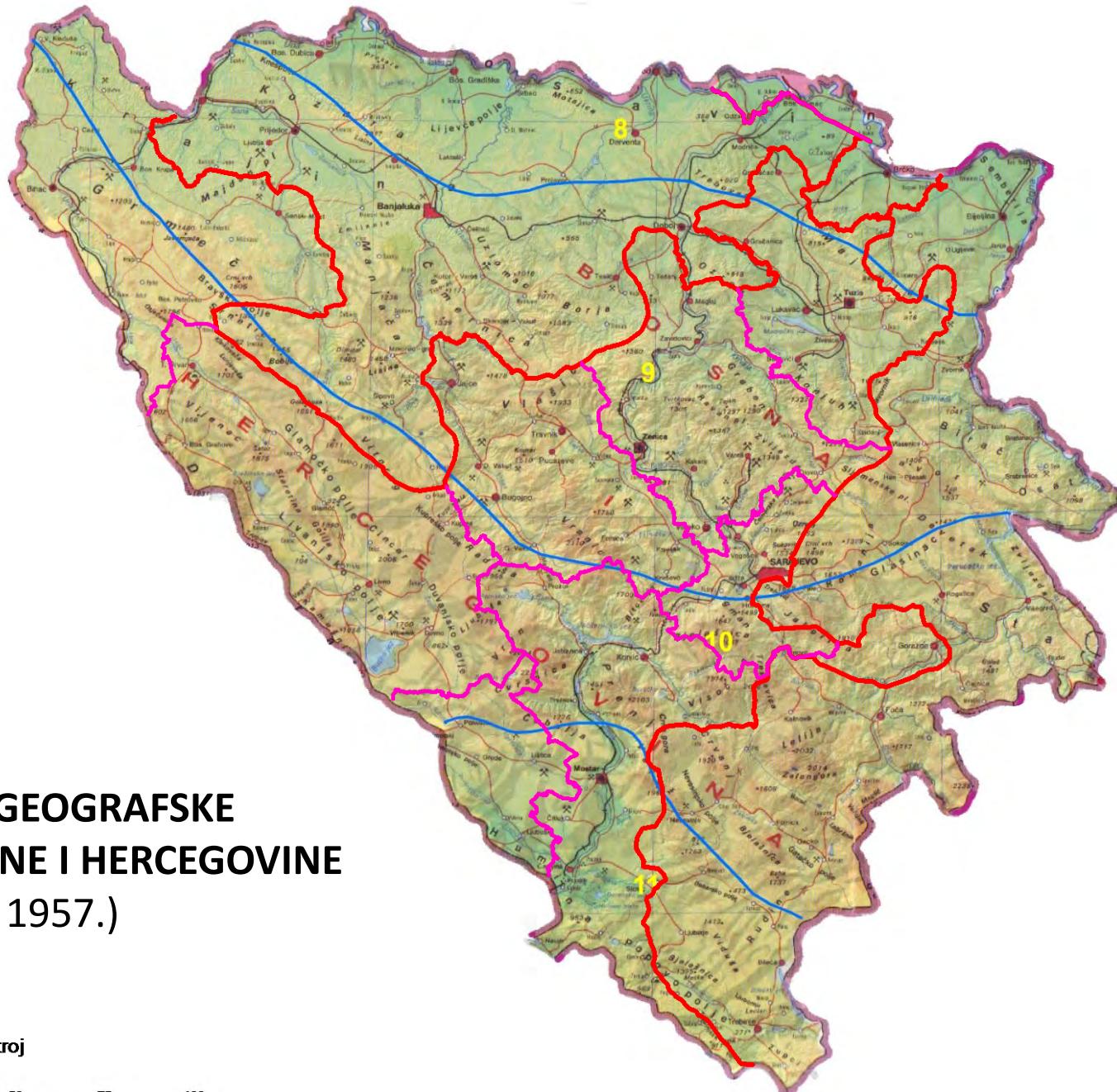
PRIRODNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (ROGLIĆ, 1955.)

- ❖ **J. Roglić** ukazuje na mogućnost izdvajanja pojedinih regija kao funkcionalnih dijelova cjeline državnog teritorija, pri čemu se « nameće podjela na dva osnovna regionalna elementa: planinska jezgra i rubni pojas».
- Sjevernobosansko-posavski kraj (5)
- Planinska jezgra (1)
- Korozioni platoi (3)
- Primorje (7).

POLITIČKOTERITORIJALNA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (Grupa autora, 1955.)

- ❖ Kao prekretnicu u značajnijoj transformaciji, označena je 1952. god., kada se ukidaju oblasti, a prostor Bosne i Hercegovine je političko-teritorijalno podijeljen na 71 srez u primarnoj, i čak 418 općina u sekundarnoj podjeli, od kojih je 57 gradskih.
- ❖ Period do 1963. godine je obilježen evidentnim smanjenjem broja srezova i općina. Tako je u 1955. godini broj srezova reduciran sa 71 na 15, a općina sa 418 na 191.

PRIRODNOGEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (R.Petrović, 1957.)

— R_Petrovic

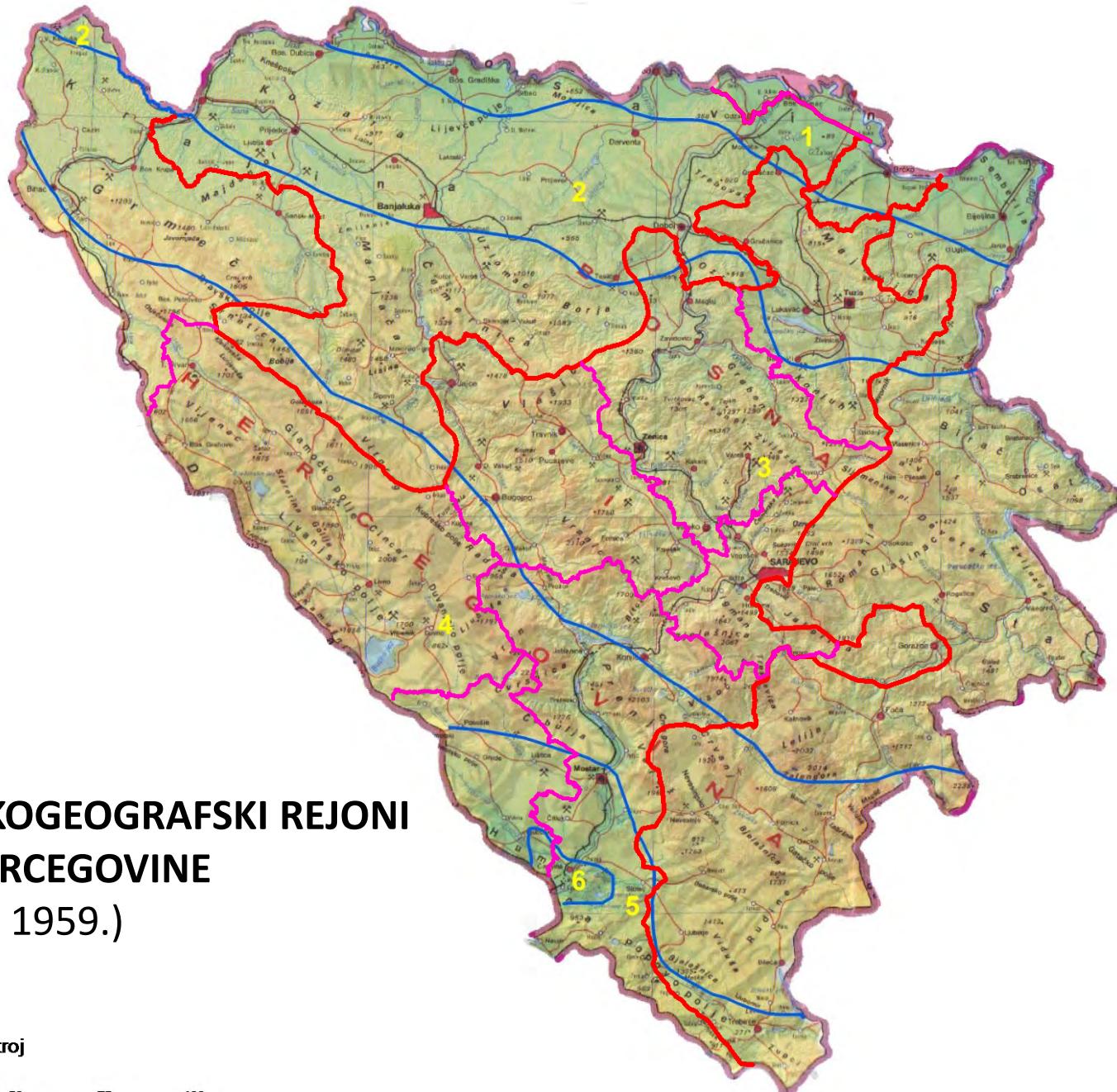
— BH_Admin_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

PRIRODNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (R. Petrović, 1957.)

- ❖ Provodeći princip homogene fizičkogeografske regionalizacije, autor na prostoru Bosne i Hercegovine izdvaja 5 regija i to:
 - Regija Panonske nizine,
 - Regija Dinarskih visokih planina,
 - Regija Dinarskih srednjevisokih planina i kotlina,
 - Regija Hercegovačko-crnogorskog krša,
 - Regija Jadranskog primorja

**EKONOMSKOGEOGRAFSKI REJONI
BOSNE I HERCEGOVINE
(C.Malovrh, 1959.)**

C_Malovrh

BH_Admin_ustroj

Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

EKONOMSKOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (C. Malovrh, 1959.)

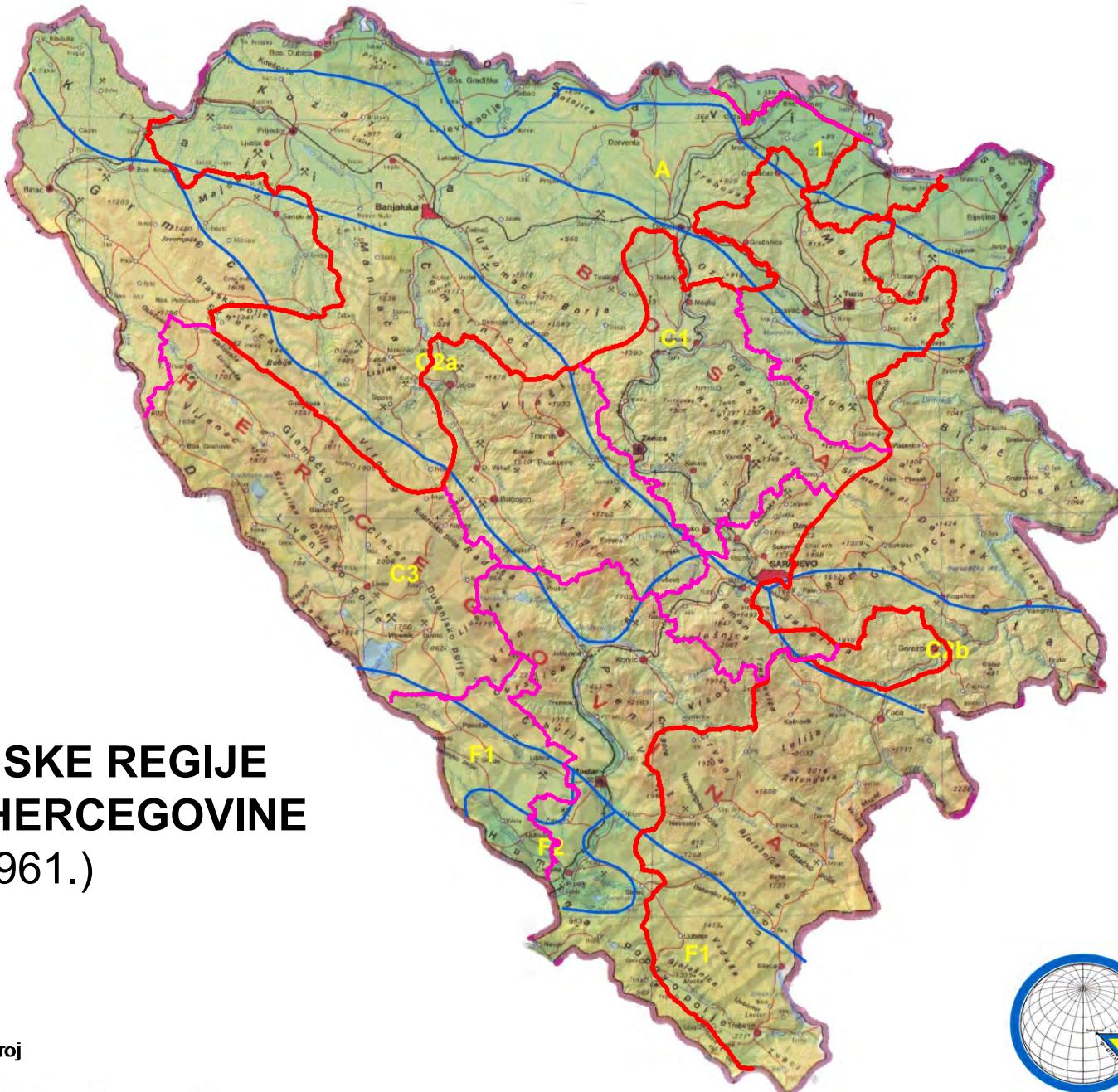
- ❖ U okviru Bosne i Hercegovine, autor izdvaja ekonomskogeografske rejone i to:
 - Zapadno-panonski rejon,
 - Subpanonski rejon,
 - Srednje-dinarski rejon,
 - Visoko-kršni rejon,
 - Submediteranski rejon,
 - Obalno-otočki rejon.

FIZIONOMSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (S.Ilešić, 1961.)

— S_ILesic

— BH_Adm_ustroj

— Kantoni

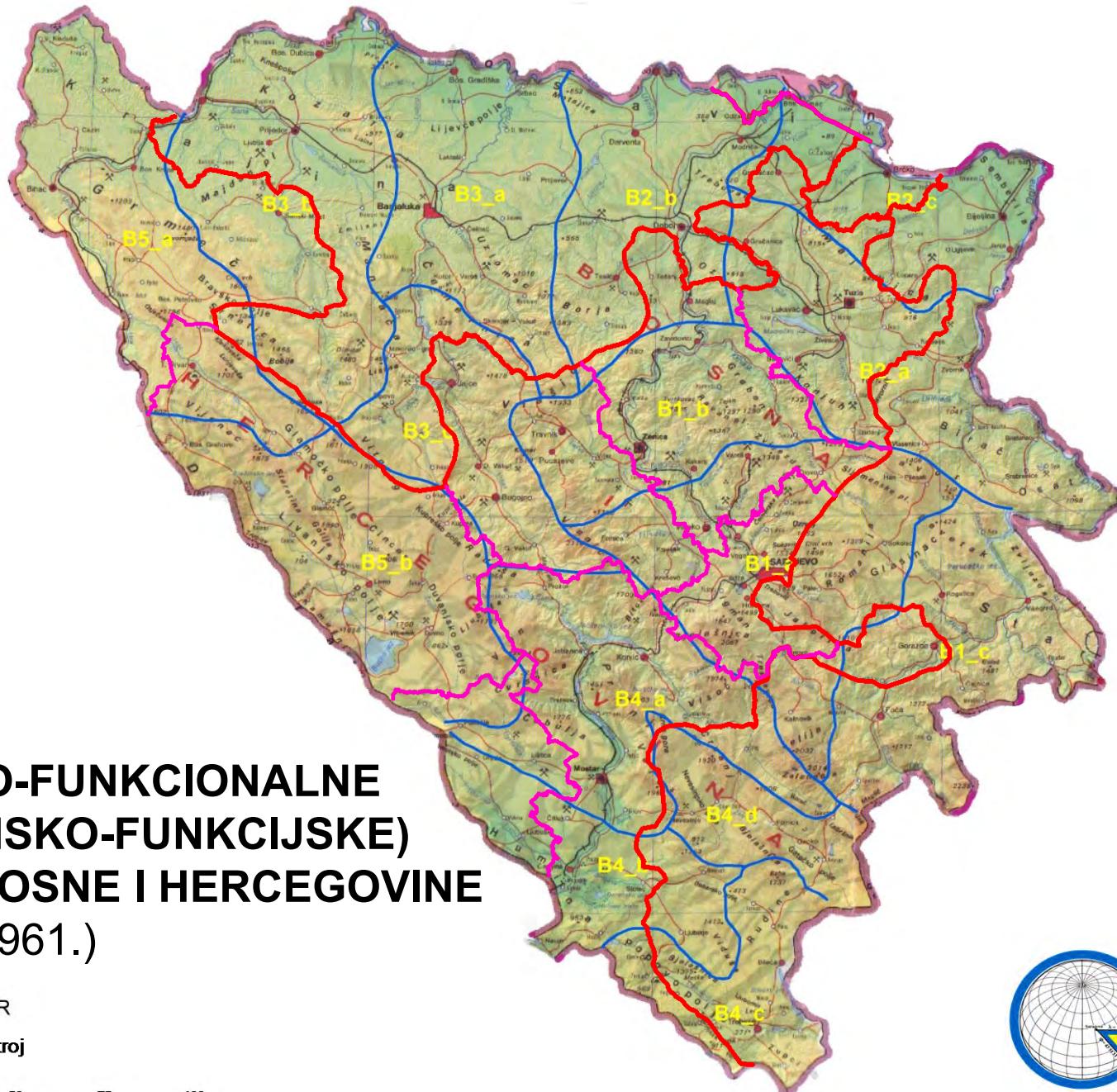

*Priredili: M. Spahić
N. Drešković*

Odsjek za geografiju
Prirodno-matematički fakultet
Sarajevo

PRIRODNOGEOGRAFSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (S. ILEŠIĆ 1961.)

- ❖ **Autor na teritoriji Bosne i Hercegovine izvaja 3 makroregionalne fizionomske cjeline i to:**
 - Rub panonske nizina (1)
 - Subpanonski rub (A)
 - Subdinarsko-subpanonsko područje (C1)
 - Unutrašne dinarsko sredogorsko područje (C2a i C2b)
 - Visoko dinarsko kraško područje (C3)
 - Submediteransko područje (F3)
 - Submediteransko-subdinarsko područje (F2)

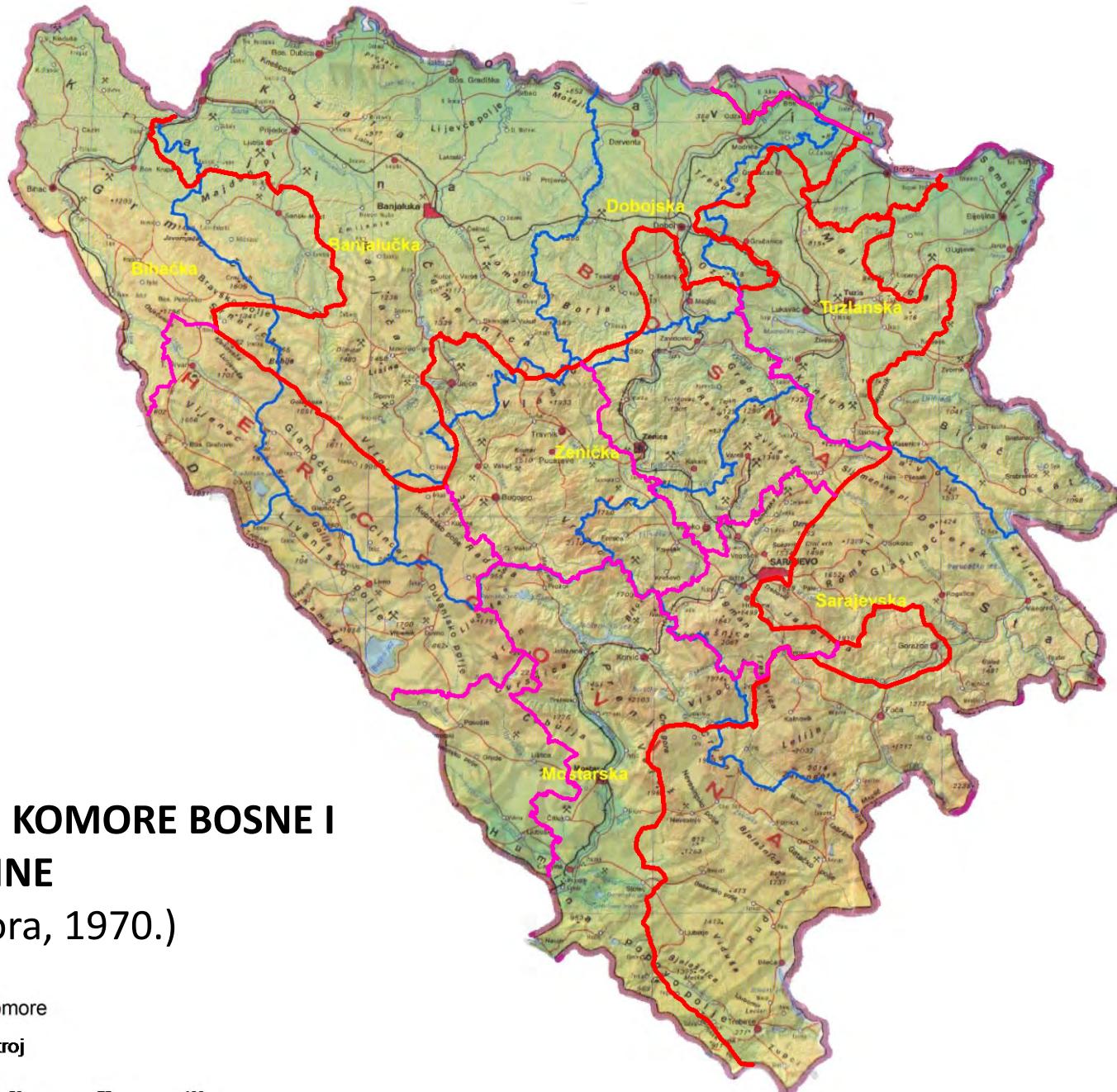

NODALNO-FUNKCIJALNE (EKONOMSKO-FUNKCIJSKE) REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (S.Ilešić, 1961.)

- S_lliesic_NFR
 - BH_Adm_ustroj
 - Kantoni
- 0 12,5 25 50 75 100 km

KOMPLEKSNA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (S.ILEŠIĆ 1961.)

- ❖ **Vodeći se prevashodno fizičkogeografskim kriterijumima autor izdvja:**
 - **B1 - Sarajevsko-zenička ili Srednjobosanska makroregija, sa pripadajućim mezoregijama:**
 - B1a- Uže sarajevsko mezoregionalno područje
 - B1b- Zeničko industrijsko mezoregionalno područje
 - B1c- Skupina mezoregija istočne Bosne
 - **B2 - Makroregija Sjeveroistočne Bosne sa pripadajućim mezoregijama:**
 - B2a- Tuzlanska mezoregija
 - B2b- Dobojska mezoregija
 - B2c- Skupina mezoregija Bosanske Posavine
 - **B3 - Makroregija Sjeverozapadne Bosne sa pripadajućim mezoregijama:**
 - B3a- Banjalučka ili Donjovrbaska mezoregija
 - 3.b. Prijedorska ili Sanska mezoregija
 - 3.c. Jajačka ili Srednjevrbaska mezoregija
 - **B4 - Mostarska ili Hercegovačka makroregija sa pripadajućim mezoregijama:**
 - B4a- Mostarsko-jablanička ili srednjohercegovačka mezoregija
 - B4b- Skupina mezoregija uz donju Neretvu
 - B4c- Trebinjska mezoregija
 - **B5 - Skupina Zapadnobosanskih mezoregija**
 - Bihačka ili Srednjounjska mezoregija
 - Livanjska mezoregija

PRIVREDNE KOMORE BOSNE I HERCEGOVINE

(Grupa autora, 1970.)

— Privredne_komore

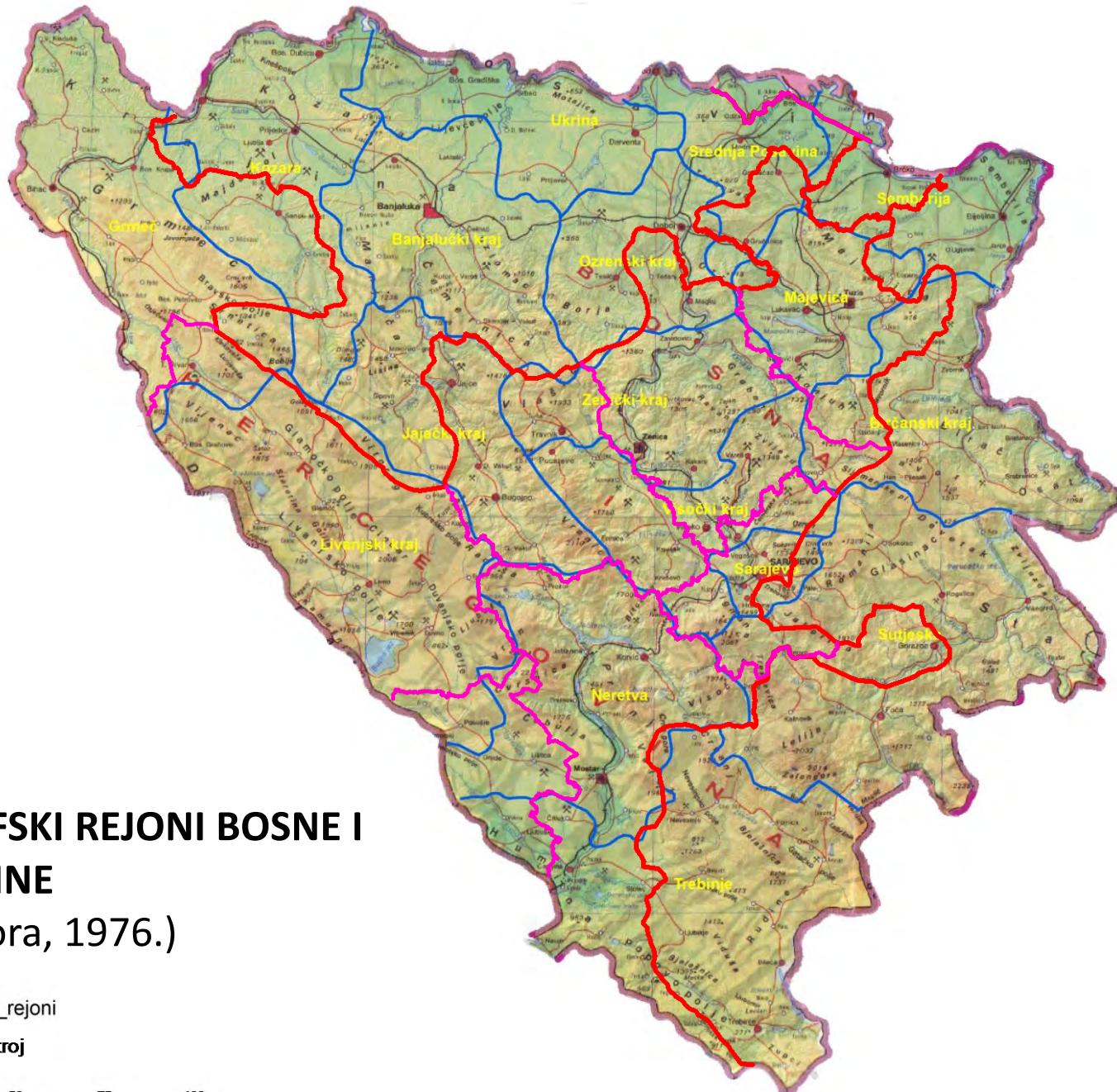
— BH_Admin_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE PREMA PRIVREDNIM KOMORAMA (GRUPA AUTORA, 1970.)

- ❖ Za potrebe privrednog razvoja Bosna i Hercegovina je podjeljena na privredne komore i to:
 1. Bihaćka osnovna privredna komora (7 općina)
 2. Banjalučka osnovna privredna komora (17 općina)
 3. Dobojska osnovna privredna komora (9 općina)
 4. Tuzlanska osnovna privredna komora (19 općina)
 5. Zenička osnovna privredna komora (12 općina)
 6. Sarajevska osnovna privredna komora (24 općine)
 7. Mostarska osnovna privredna komora (18 općina)

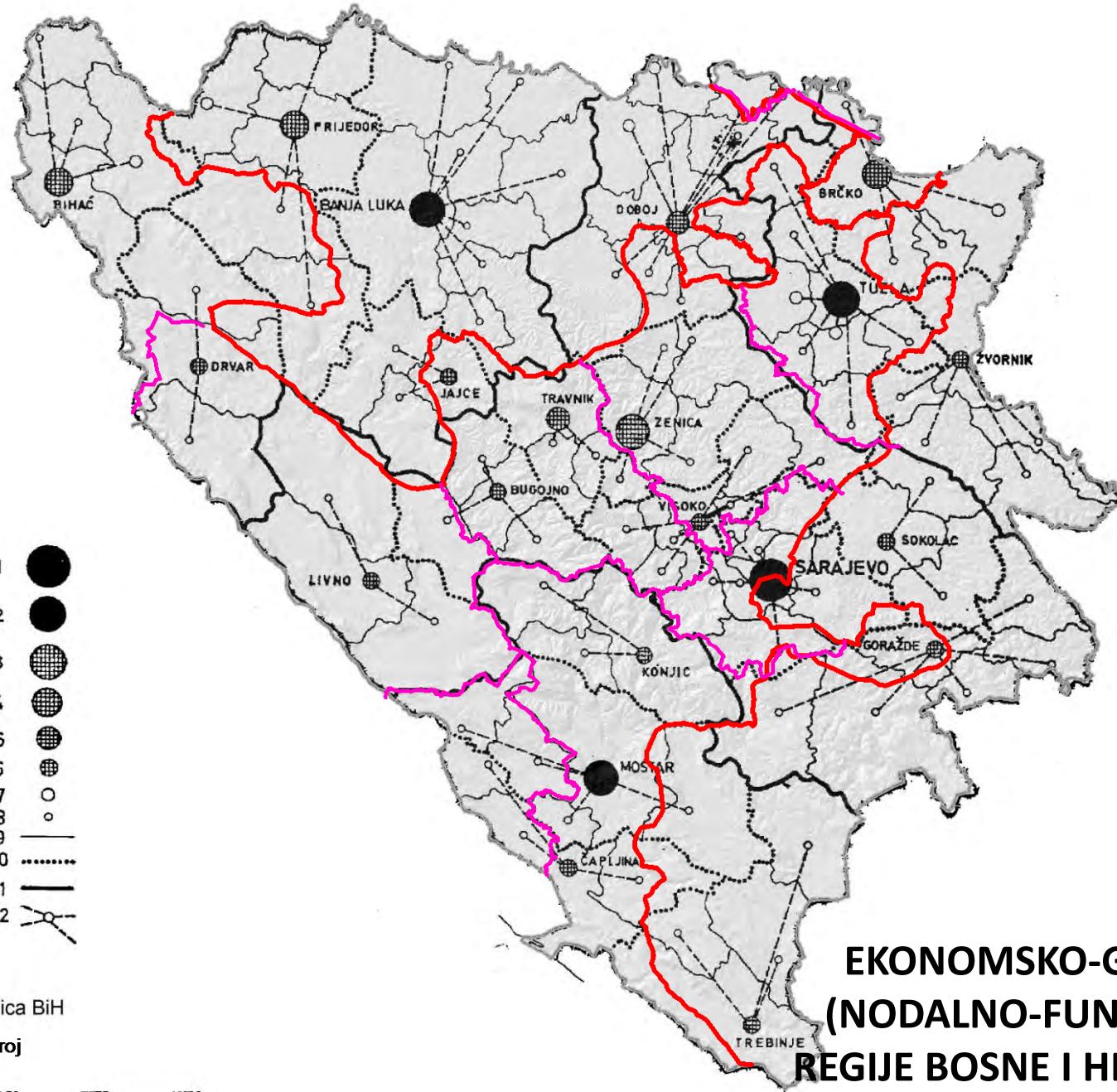

DEMOGRAFSKI REJONI BOSNE I HERCEGOVINE

(Grupa autora, 1976.)

DEMOGEOGRAFSKA - POPISNA REJONIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (GRUPA AUTORA, 1976.)

- ❖ Za potrebe demogeografske statistike izdvojeni su rejoni:
 1. **Bosanska krajina** (Banjalučki kraj, Grmeč);
 2. **Bosanska Posavina** (Ozrenski kraj, Semberija, Srednja Posavina i Ukrina);
 3. **Hercegovina** (Livanjski kraj, Neretva, Trebinje);
 4. **Istočna Bosna** (Birčanski kraj i Sutjeska);
 5. **Srednja Bosna** (Majevica, Sarajevo, Visočki kraj i Zenički kraj);

**EKONOMSKO-GEOGRAFSKE
(NODALNO-FUNKCIONALNE)
REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE**
 (K.Papić, 1977.)

NODALNO-FUNKIONALNA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (K. PAPIĆ, 1977.)

- ❖ Autor vrši dvostepenu regionalizaciju Bosne i Hercegovine i to 4 makroregije i 21 regiju drugog stepena i to:
 - **I Zapadnobosanska ili Banjalučka makroregija:**
Banjalučka regija,
Bihaćka regija
Drvarska regija
Jajačka regija
Prijedorska regija
 - **II Istočnobosanska ili Tuzlanska makroregija:**
Brčanska regija
Tuzlanska regija
Zvornička regija
 - **III Srednjnobosanska ili Sarajevsko-zenička makroregija:**
Bugojanska regija
Dobojska regija
Goraždanska regija
Livanjska regija
Sarajevska regija
Sokolačka regija
Travnička regija
Visočka regija
Zenička regija
 - **IV Hercegovačka ili Mostarska makroregija:**
Čapljinska regija
Konjička regija
Mostarska regija
Trebinjska regija

**REGIONALNOGEOGRAFSKE OBLASTI I
MEZOREGIJE
BOSNE I HERCEGOVINE
(J. Marković, 1980.)**

BH_Adm_ustroj

Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

KOMPLEKSNA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (MARKOVIĆ, 1980.)

❖ Autor na teritoriji Bosne i Hercegovine posmatra u sastavu bivše SFRJ i izvaja oblasti mezoregije i krajeve:

1. PANONSKI OBOD

Peripanonska Bosna

1. Panonsko Pounje
2. Donjovrbaski i donjbosanski kraj
3. Sprečko-majevički kraj
4. Posavska Bosna kraj

2. PLANINSKO- KOTLINSKA OBLAST

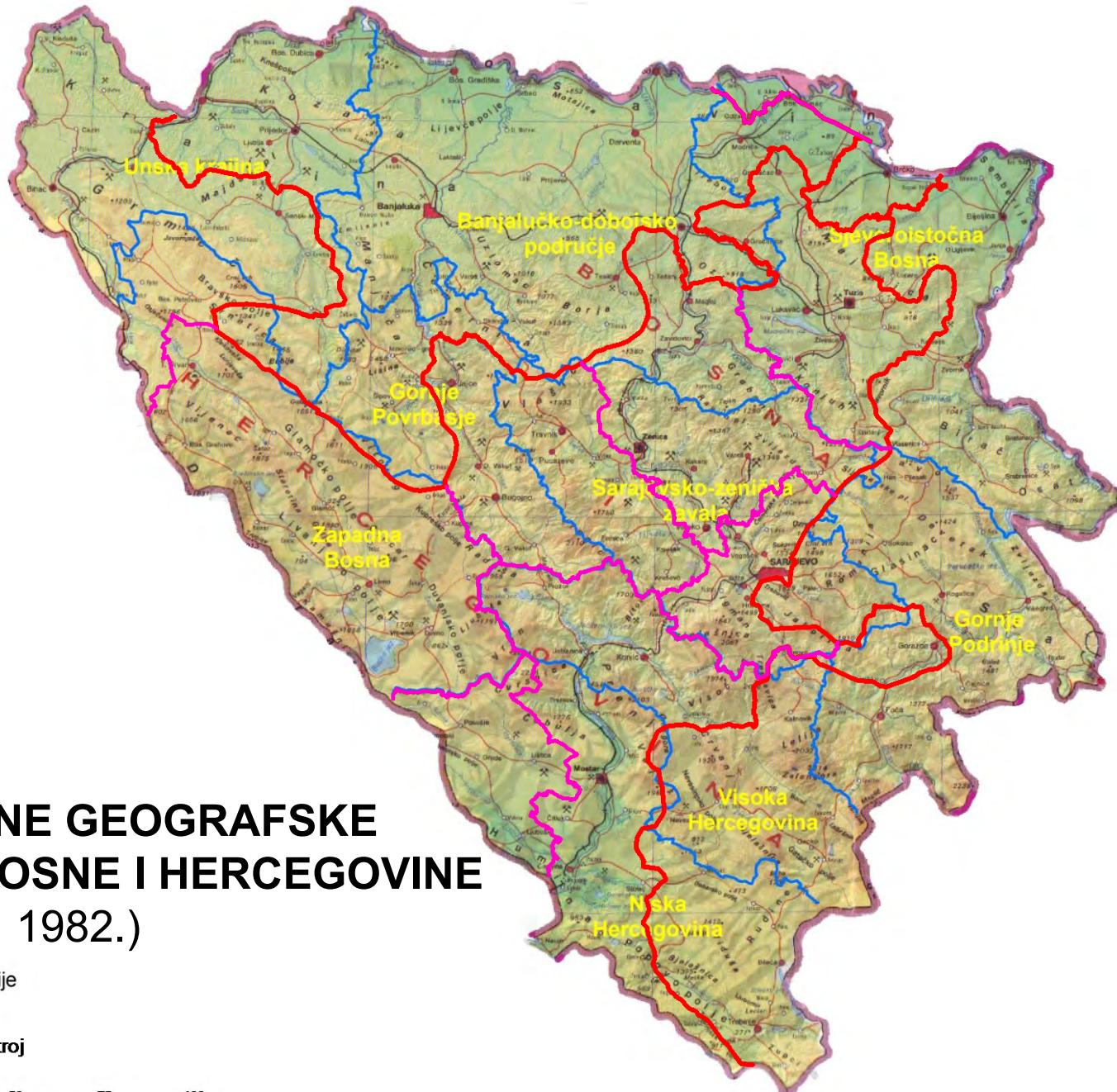
Planinsko-kotlinska Bosna i Hercegovina

1. Planinska Hercegovina
2. Istočna Bosna
3. Srednja Bosna
4. Zapadna Bosna

3. JADRANSKA OBLAST

Srednje primorje

1. Jadranska Hercegovina

**HOMOGENE GEOGRAFSKE
REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE
(S.Smlatić, 1982.)**

— Smlatić_Regije

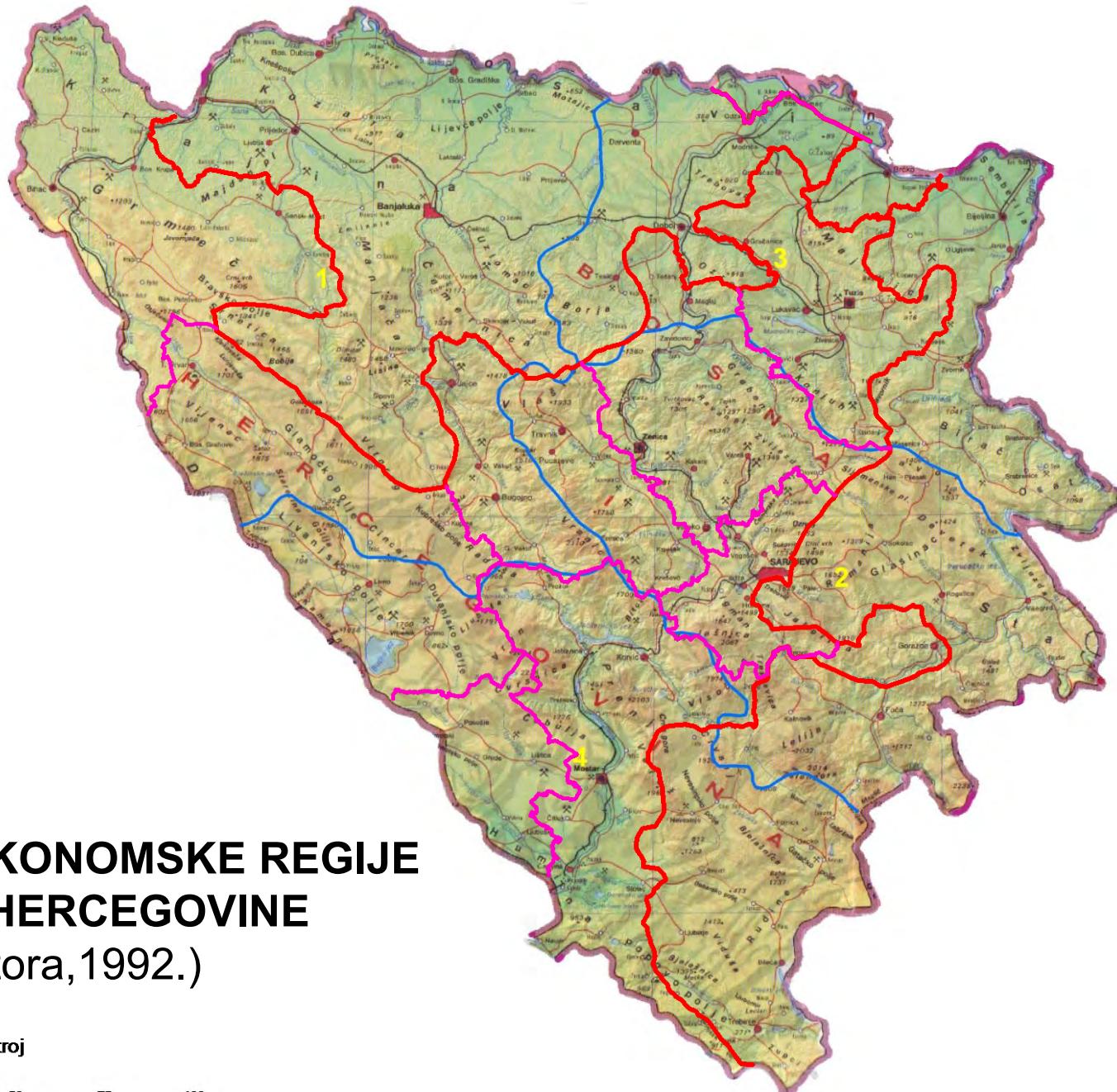
— BH_Admin_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

HOMOGENA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE; (S. Smlatić, 1982.)

- ❖ Autor je regionalnu podjelu Bosne i Hercegovine zasnovao na homogenim geografskim cjelinama Bosne i Hercegovine i to:
 - Regija sjeverne Bosne: sjeveroistočna Bosna, Banjolučko-dobojsko područje i Unska krajina;
 - Regija srdnje Bosne: gornje Povrbasje, Sarajevsko-zenička zavala i gornje Podrinje;
 - Regija Visokog krša: jugozapadna Bosna, Visoka Hercegovina;
 - Regija niske Hercegovine.

MAKROEKONOMSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE

(Grupa autora, 1992.)

MAKROEKONOMSKA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE (EKONOMSKI INST. 1992.)

- ❖ Za potrebe privrednog razvoja Bosna i Hercegovina je podjeljena na privredne ekonomske regije i to:
 1. Banjalučku
 2. Sarajevsko-zeničku
 3. Tuzlansku i
 4. Mostarsku

POSTDEJTONSKI KONCEPTI REGIONALIZACIJA

- M. Spahić (1994, 1996, 2003.): Kompleksna geografska regionalizacija Bosne i Hercegovine – regionalnogeografski udžbenički edukativni pristup;
- S. Nurković (1998.): Kompleksna geografska regionalizacija Bosne i Hercegovine – regionalnogeografski atlasni pristup;
- M. Bublin, (2000.) Nodalno-funkcionalna regionalizacija Bosne i Hercegovine
- M. Spahić (2002.) Fizionomska geografska regionalizacija Bosne i Hercegovine

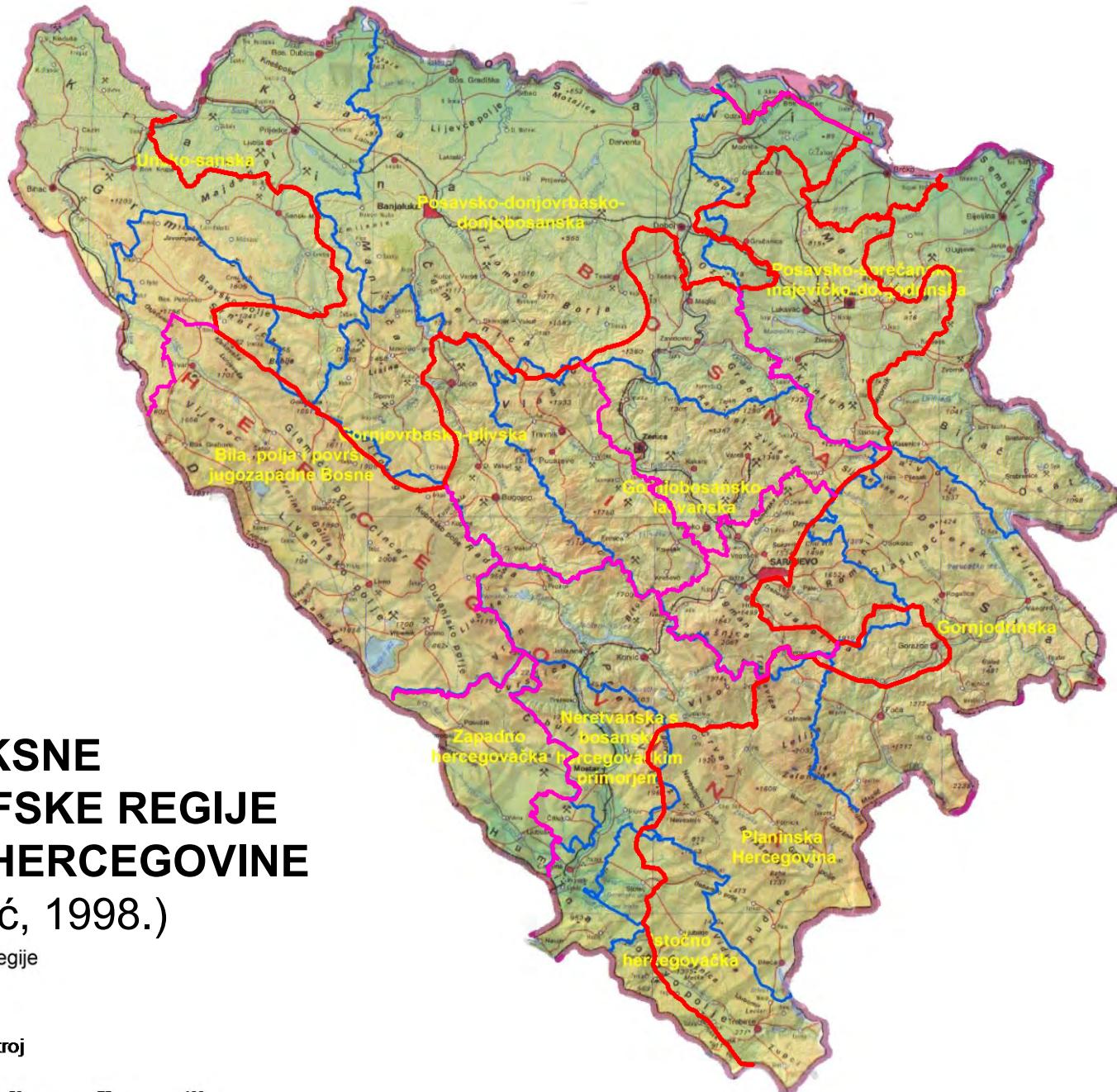
KOMPLEKSNE GEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (M.Spahić, 1994,1996,2003.)

— Spahić_Makroregije

BH_Adm_ustroj

— Kantoni

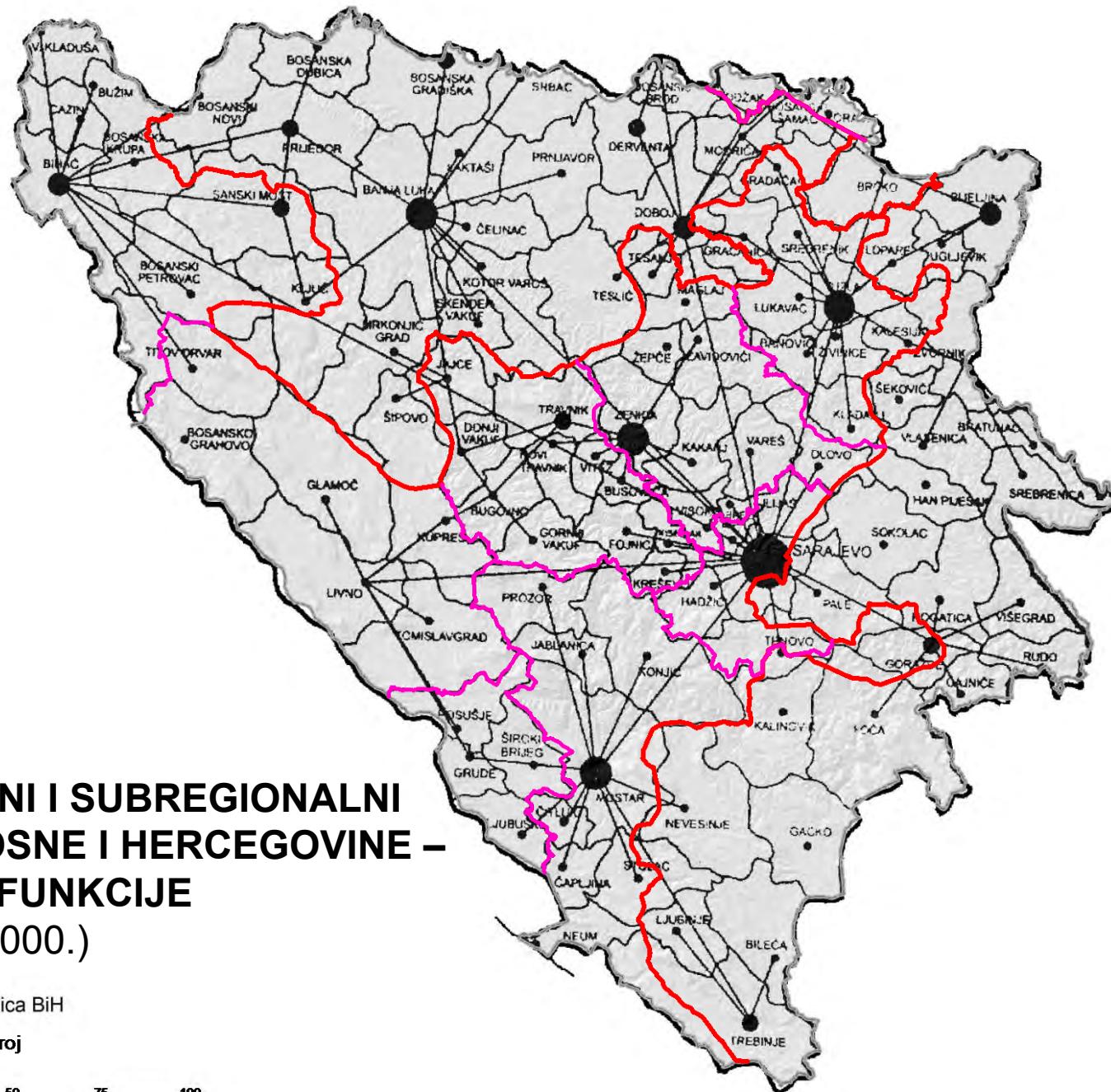
KOMPLEKSNE GEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (S.Nurković, 1998.)

BH_Geogr_regije

BH_Adm_ustroj

Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

REGIONALNI I SUBREGIONALNI CENTRI BOSNE I HERCEGOVINE – NODALNE FUNKCIJE (M.Bublin, 2000.)

NODALNO-FUNKCIONALNA REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINENA (M. BUBLIN , 2000.)

- ❖ **Uticaji nodalnih centara na funkcionalni razvoj Bosne i Hercegovine.**
- Pored Sarajeva, najvećeg centra izdvojeno je još pet većih: Tuzla, Banja Luka, Bihać, Zenica i Mostar i četiri manja: Travnik, Goražde, Doboј, Bijeljina.

FIZIONOMSKE GEOGRAFSKE REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE (M.Spahić, 2002.)

— Fiz_geogr_regije_Spahi

— BH_Admin_ustroj

— Kantoni

0 12,5 25 50 75 100 km

5. REGIONALIZACIJA BOSNE I HERCEGOVINE U SVJETLU EVROPSKIH INTEGRACIJA

- ❖ Regije NUTS (Nomenklatura teritorijalnih jedinica za statistiku) je hijerarhijski sistem za identifikaciju i klasifikaciju prostornih jedinica za potrebe službene statistike u zemljama članicama Europske unije.
- ❖ Ovaj sistem je 1980. godine razvio Europski ured za statistiku u Luksemburgu, s ciljem upoređivanja regija unutar EU.
- ❖ Klasifikacija statističkih **regija** utvrđuje se, prema **NUTS** metodologiji, propisanoj u Uredbi (EU) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća o donošenju zajedničke klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (**NUTS**), tokom pregovora o poglavljju "Statistike".

5.1. CILJEVI REGIONALNE POLITIKE EUROPSKE UNIJE

- Optimizacija socioekonomskih odnosa u regijama;
- Zapošljavanje i ukupno povećanje razvijenosti;
- Sprečavanje neravnoteža privrednog razvoja dijelova pojedine države;
- Definisanje finansijskog instrumentarija putem EU fondova za uravnotežen regionalni razvoj;
- Uspostavljanje privrednog i socijalnog povezivanja regija;
- Smanjenje ekonomske razvijenosti među regijama i zemljama EU.

5.2. KRITERIJUMI ZA IZDVAJANJE NUTS REGIJA

- ❖ Regije NUTS (nomenklatura teritorijalnih jedinica za statistiku) definisane su veličinom teritorija na koje se odnose, brojem stanovnika, i brutom domaćeg proizvoda (BDP).
 - ❖ Sa prva dva indikatora propisana je podjela teritorija i broja stanovnika koje čine neke od jedinica NUTS regija.
 - ❖ Kriterijumi izdvajanja regija prema površini i broju stanovnika:
 - NUTS – 1 (3 do 7 miliona stanovnika);
 - NUTS – 2 (od 800 hiljada do 3 miliona stanovnika);
 - NUTS – 3 (od 150 hiljada do 800 hiljada stanovnika)
 - Lokalne upravne jedinice (*Local Administrative Units*) LAU i dijele se na Lau – 1 i Lau – 2.

5. 3. POJEDINAČNI KRITERIJUMI NUTS REGIONALIZACIJE

- ❖ Osim općih kriterijuma koje je propisala EU kod regionalizacije Bosne i Hercegovine potrebno je voditi pažnju na NUTS regionalizacije susjednih država da bi bile kompatibilne.
- ❖ Nije uputno razvijati regionalni razvoj graničnih regija suprotno namjenama regija iz susjedstva.
- ❖ Evropska Unija počiva na principima organizacije regija, otuda i koncept ***regionalnog razvoja***. Kompatibilnost regionalnog razvoja se zasniva na principima fizionomije regija i njihovog privrednog razvoja.
- ❖ Pokažimo to na primjeru NUTS regija susjeda.

5.4. PODJELA R. HRVATSKE NA NUTS REGIJE

- Postojeća administrativna podjela R. Hrvatske odgovara kriterijima statističke podjele na razinama NUTS I (cijela Hrvatska), NUTS II (Sjeverozapadna Hrvatska, Srednja i Istočna/Panonska Hrvatska i Jadranska Hrvatska), NUTS III (županije) i LAU 2 (općine i gradovi).

5.5. PODJELA R. SRBIJE NA STATISTIČKE REGIJE – NUTS REGIJE

NUTS regionalizacija R. Srbije obuhvata nekoliko cjelina:

NUTS 0 – cijela teritorija države

NUTS 1 – teritorije autonomnih pokrajina i Centralne Srbije

NUTS 2 – regije: VojvoĐanska, Beogradска, Zapadna, Istočna, Centralna, Južna Srbija

NUTS 3 – ukupno 12 subregija, u okviru svakog od NUTS 2

LAU 1 – predstavljaju upavni okruzi (29 i grad Beograd)

LAU 2 – čine općine – lokalni organi vlasti

5. 6. NUTS REGIJE BOSNE I HERCEGOVINE

- ❖ Kada se primjene kriterijumi o NUTS regionalizaciji onda se Bosna i Hercegovina može podijeliti na: 4 NUTS 2 regije:

Srednjobosanska ili Sarajevsko-zenička regija

Površina u km ²	Broj općina	Stanovnika	Gustina st/km ²
17 444	40	1 733 000	99

Hercegovačka ili Mostraska regija

Površina u km ²	Broj općina	Stanovnika	Gustina st/km ²
14 437	21	616 000	42

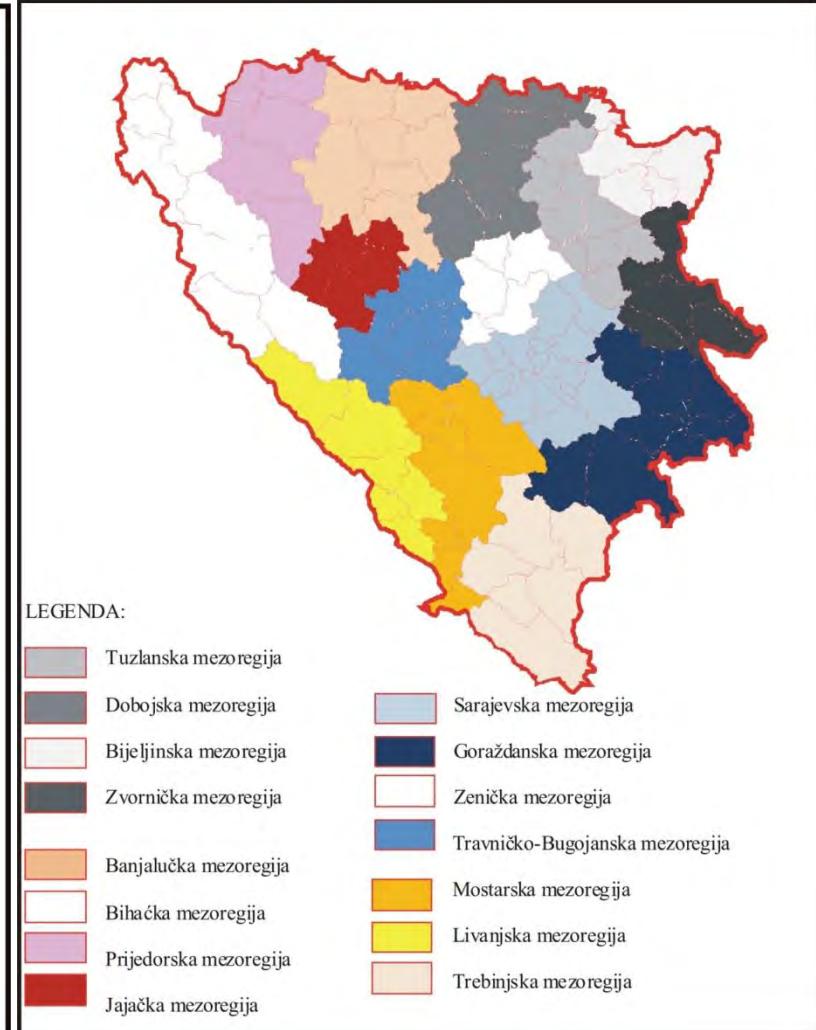
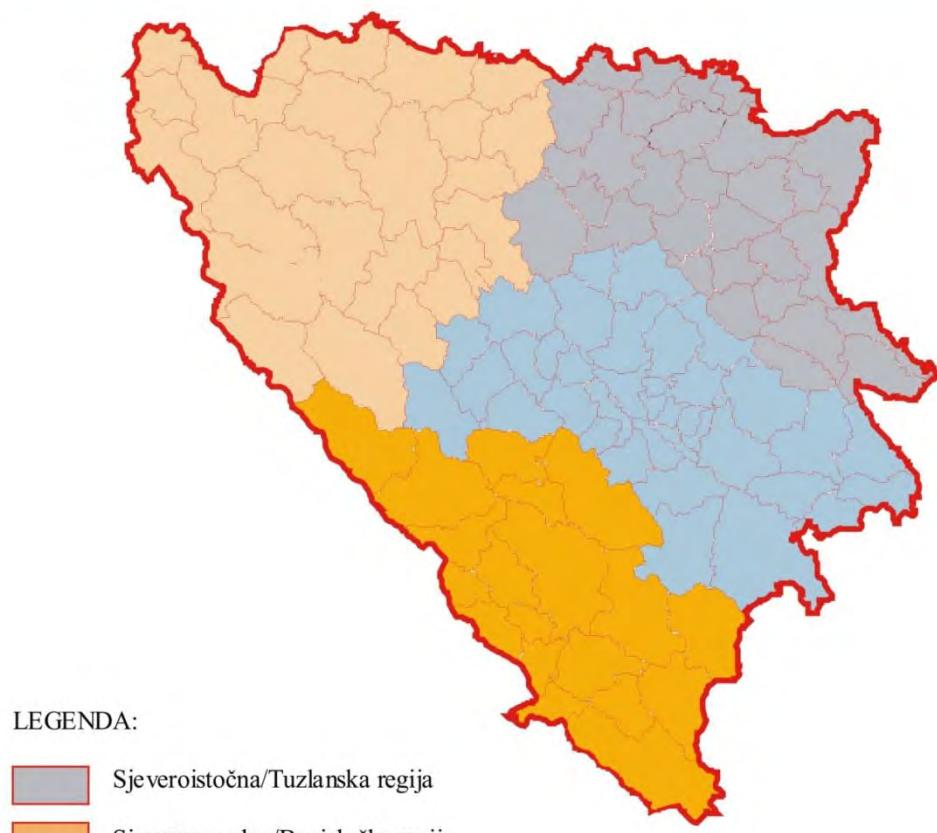
Bosansko krajiška ili Banjalučka regija

Površina u km ²	Broj općina	Stanovnika	Gustina st/km ²
12 337	25	927 000	75

Sjeveroistočna Bosna ili Tuzlansko-posavska regija

Površina u km ²	Broj općina	Stanovnika	Gustina st/km ²
6 195	18	827 000	133

5.7. BOSNA I HERCEGOVINA U NUTS REGIJAMA – studentski pogledi; masterski studij RPP

6. ZAKLJUČAK

- ❖ Entiteska i kantonalna neodrživa umrežena podjela, nije temeljena na geografskom i bilo kojem drugom naučnom pristupu;
- ❖ Političko i svako drugo djelovanje treba usmjeriti na planiranje razvoja Bosne i Hercegovine;
- ❖ Planiranje razvoja nema bez regionalne strategije;.
- ❖ Regionalizacija u regionalnoj strategiji mora se bazirati na njenoj funkcionalnoj održivosti uvažavajući pri tome:
 - ✓ Kompleksnu geografsku regionalizaciju,
 - ✓ Koncept regionalizacije EU
 - ✓ Samoodrživi koncept regija,
 - ✓ Uklapanje budućih NUTS regija u susjedne kompatibilne evropske regije.
- Regionalnom strategijom i regionalizacijom Bosne i Hercegovine mogu se baviti eksperti koji su duboko pronikli u suštinu principa i metoda naučne regionalizacije.

HVALA NA PAŽNJI!